

MÄLARDALENS HÖGSKOLA

Utformning av en informativ konstrunda

Åsa Lindquist
Textdesign, 180 hp

Akademien för innovation, design och teknik

Examensarbete i informationsdesign, 15 hp

Examinator: Yvonne Eriksson

Handledare: Yvonne Eriksson

Eskilstuna 2008-04-21

Registreringsnr: IDPIDEXC 07 101

Sammanfattning

Mitt examensarbete har bestått i att utforma en informativ konstrunda. Konstrundan innehåller information om de offentliga konstverk som finns i Eskilstunas centrum. Syftet är således att informera allmänheten om konsten de möter i sin vardag och att skapa ett intresse och förståelse för den offentliga konsten. Uppdragsgivare är Eskilstuna Turistbyrå.

Jag har genom litteraturstudier, brevkontakt med kommunen, samtal med konstnärer och undersökningar på Internet sökt information om verken och konstnärerna och sedan författat informativa texter om 17 skulpturer i centrala Eskilstuna. Dessa texter bildar tillsammans med en karta en konstrunda.

Konstrundan är inte helt färdig att användas av allmänheten. Det beror på de avgränsningar jag gjort som innebär att jag koncentrerat mig på att författa texterna med avseende på beskrivningar av skulpturerna och konstnärerna. Bilder och layout är sekundärt. Tanken är att slutresultatet ska ligga som en PDF-fil på nätet så att intresserade ska kunna ladda hem den direkt till datorn. Detta beror på flera faktorer som till exempel tillgänglighet och ekonomi.

Resultatet av examensarbetet är en konstrunda som enligt utprovningarna innehåller intressanta fakta om konstverk och konstnärer och som skapar intresse för konst även hos den som tidigare inte varit konstintresserad.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	4
1.1 BAKGRUND OCH PROBLEM	4
1.2 SYFTE OCH MÅL	4
1.3 MÅLGRUPPSANALYS	4
1.4 AVGRÄNSNINGAR	5
2 TEORI OCH BEGREPP	5
2.1 EXAMENSARBETETS ANKNYTNING TILL INFORMATIONSDSIGN	5
2.2 OFFENTLIG KONST	7
3 METOD	7
3.1 ARBETSPROCESS	7
3.2 ANALYS AV BEFINTLIG KONSTRUNDA	8
3.3 INSAMLING AV DATA	8
3.3.1 Källkritik	8
3.4 PRODUKTION AV KONSTRUNDA	9
3.4.1 Form	9
3.4.2 Bild	10
3.4.3 Text och innehåll	11
3.4.4 Läsbarhetsindex	12
3.5 UTPROVNING	13
3.5.1 Utprovning 1	13
3.5.2 Resultat av utprovning 1	14
3.5.3 Utprovning 2	14
3.5.4 Resultat av utprovning 2	14
3.6 METODKRITIK	15
4 DISKUSSION	15
4.1 SLUTSATS	15
4.2 FÖRSLAG TILL FORTSATT ARBETE	16
4.3 KÄLLFÖRTECKNING	17
4.3.1 Litteratur	17
4.3.2 Muntliga källor	17

Innehållsförteckning bilagor

- BILAGA I TIDSPLAN
- BILAGA II BEFINTLIG KONSTRUNDA
- BILAGA III FRÅGEFORMULÄR OM KONSTRUNDA
- BILAGA IV OMGJORD KONSTRUNDA

1 Inledning

1.1 Bakgrund och problem

I Eskilstuna centrum finns offentlig konst i form av statyer, fontäner och reliefer på husfasader. Boende och besökande i Eskilstuna ser denna konst men då inga skyltar finns uppsatta vid objekten är det få som vet historien bakom verken eller vem som skapat dem. Turistbyrån har tidigare haft en variant av konstrunda att erbjuda sina besökare. Denna bestod enbart av en karta samt namnet på konstverket och konstnären. Ingen djupare information om konstnären eller verket har funnits för att väcka intresse hos invånare eller tillfälliga besökare. Dessutom var många av konstverken i centrum inte omnämnda i rundan. Nämnade konstrunda finns inte längre kvar hos Turistbyrån beroende på inaktualitet, kostnad och ointresse. Om invånare och besökare i Eskilstuna vill veta mer om den offentliga konsten måste de göra efterforskningar i litteratur, exempelvis på biblioteket och på Internet. I många fall är det svårt att hitta någon information över huvud taget. Problemet är således att det saknas lättillgänglig information om den offentliga konsten i centrum. Turistbyrån och Eskilstuna Marknadsföring (som Turistbyrån är en del av) vill ha en ny, funktionell och uppdaterad konstrunda att erbjuda sina besökare. Min uppdragsgivare är Helen Strömberg på Turistbyrån i Eskilstuna.

Då konstrundan har en bred målgrupp uppstår flera problem vid författandet av texterna. Hur skriver man material som är förståeligt och motiverande för noviser samtidigt som det är intressant och kunskapsgivande för sakkunniga? Ett annat problem är avgränsning. Hur väljer man ut de verk som ska presenteras och hur lång kan en konstrunda vara för att inte bli för mastig eller för tunn? Att skriva om konst är svårt eftersom det i många fall handlar om tolkningar. Vi har olika erfarenheter och referensramar som får oss att tycka olika. Hur skriver man om konst utan att styra läsaren allt för mycket?

1.2 Syfte och mål

Syftet med arbetet är att skapa en konstrunda som både kan fungera som en informationskälla för den som söker information om ett särskilt konstverk och som en aktivitet. Informationen ska vara lättläst och lockande med spännande detaljer. Jag vill skapa ett konstintresse hos allmänheten och skriver därför om konst på ett lättsamt sätt utan att ge vika på informationen. Målet med konstrundan är att även den som tidigare inte varit konstintresserad ska vilja och kunna ta till sig informationen och lära sig mer om konst och om Eskilstunas historia. Att skapa förståelse för att skattepengar läggs på konst är också ett mål. Genom att samla all information på ett ställe hjälper jag den som vill veta mer så att han eller hon inte behöver söka fakta på många olika håll. Jag har arbetat efter Rune Pettersons direktiv att informationen ska vara korrekt, tillgänglig och aktuell (Pettersson, 2002).

1.3 Målgruppsanalys

Min målgrupp är mycket bred. Jag vänder mig i första hand till den som inte är uttalat konstintresserad och använder därför inte svåra konsttermer. Jag har valt att skapa intresse med hjälp av berättelsen kring konstverket snarare än med konstvetenskaplig information. Åldersmässigt kan min konstrunda användas från tonåren och uppåt. I min målgrupp ingår även synskadade. Jag har med en symbol märkt ut de konstverk som är möjliga att röra vid. Detta kräver dock en ledsagare som även hjälper till med läsningen. Alla konstverk i rundan går också att ses av rullstolsburna. Genom att analysera mottagaren och undvika sändarorienterade budskap ökar jag chansen för en lyckad kommunikation (Bergström, 2003).

1.4 Avgränsningar

Jag har koncentrerat mig på att författa texterna till konstrundan. Jag har gjort en tillfällig layout som fungerar, men som skulle kunna utvecklas för att bli mer tilltalande. Viktigt är att layouten gör dokumentet utskriftsvänligt eftersom varje användare ska skriva ut sitt eget exemplar. Jag vill därför undvika färger och alltför stora bilder. Jag har även valt att inte låta varje skulptur få en egen sida eftersom det skulle öka pappersåtgången vid utskrivning av dokumentet.

Då jag inte är konstnärligt lagd har jag valt att ej utföra bilderna. Dessa har jag lämnat utrymme för i layouten och i kapitel 3.4.2 beskriver jag hur jag vill att de ska se ut. I samma kapitel motiverar jag varför jag inte använt mig av fotografier.

Jag har skrivit mer om vissa konstverk än om andra. Detta beror på att det finns mer information om en del konstverk, men också på att jag velat göra en dynamisk konstrunda där läsaren får göra djupdykningar i några av de viktigaste konstverken. Att stanna länge och läsa vid varje konstverk kan bli enformigt varför olika långa texter är att föredra.

Det finns betydligt fler statyer och annan offentlig konst i Eskilstuna än de jag nämner i min runda. Jag har valt att avgränsa mig till centrala delen av staden där flest konstverk finns på en koncentrerad yta. Konstrundan tar ungefär en timme varav effektiv promenadtid är ca 30 minuter. Detta anser jag vara en lämplig runda som tar med de viktigaste konstverken utan att bli alltför lång. Dessutom är rundan central så möjlighet för eventuella fikastopp finns. Bänkar finns också efter vägen och då rundan går i en cirkel kommer man tillbaka till utgångsplatsen utan att hamna någonstans långt iväg och sedan behöva gå tillbaka. Utgångspunkten är den mest centrala punkten som finns i Eskilstuna, nämligen den stora fontänstatyn på Fristadstorget.

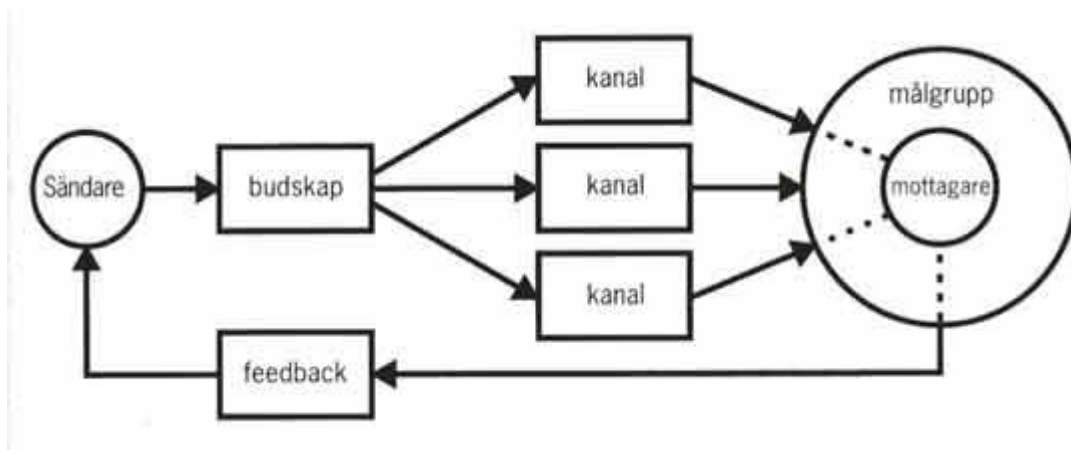
Det finns många konstverk i offentliga byggnader, men alla konstverk i denna runda finns utomhus så att de går att beskåda dygnet runt oberoende av öppettider.

Jag hade en tanke om att göra rundan tillgänglig även för blinda genom att tydligt beskriva konstverkens former. Tyvärr blev detta för omfångsrikt. Jag hade så mycket information om konstnärerna och deras verk och ville prioritera detta framför att ingående beskriva verkens utseende. Jag valde istället att i konstrundans inledning ge besökarna förslag på ett experiment. Experimentet går ut på att utforska skulpturerna med hjälp av känseln istället för synen.

2 Teori och begrepp

2.1 Examensarbetets anknytning till informationsdesign

Rune Pettersson beskriver informationsdesign som ”ett flervetenskapligt ämne som tar utgångspunkt i informationsflödet från sändare till mottagare och analyserar varje del i kommunikationsprocessen” (Pettersson, 2002, s.23). Ordet information betyder ”ge form åt något” och kommer från latinets *informare*. Ordet design kommer från latinets *designare* och betyder ”teckna av” (Pettersson, 2002). Information är enligt Larsson (2001) det som utbyts i kommunikationsprocessen.

Enkel modell av kommunikationsprocessen. (Bergström, 2003, s. 102)

I modellen ovan är Turistbyrån sändare. Även jag som informationsdesigner och skapare av konstrundan kan i detta fall räknas in som sändare. Jag vill nå ut med mitt budskap som är informationen som finns i konstrundan. För att nå min målgrupp, som är besökare och invånare i Eskilstuna använder jag mig av olika kanaler. Jag sprider min konstrunda via hemsidor på Internet och via reklam på Turistbyrån. Inte alla inom min målgrupp nås av budskapet. De som gör det, mottagarna, tar emot budskapet och väljer sedan att handla på olika sätt. Genom mottagarna kan jag som sändare få ett gensvar, feedback, och vår kommunikation kan fortsätta. Feedbacken kan komma i form av ett räkneverk på hemsidan som visar att många användare laddar hem konstrundan.

Denna modell är förenklad och medför därför vissa problem. Kanalerna i modellen kan definieras på olika sätt utifrån mitt arbete. Ovan beskrev jag Internet och Turistbyrån som kanaler, men även själva konstrundan kan vara en kanal. Det är genom konstrundan jag når ut med informationen den innehåller.

I Sverige är informationsdesign ett eget akademiskt ämne som innefattar kommunikationsvetenskap, informationsvetenskap, språk (både verbalt och visuellt) samt kognition. Informationsdesign innefattar även många undergrupper såsom teknisk illustration och kommunikationsdesign (Pettersson, 2002). Även textdesign faller under kategorin Informationsdesign.

Informationen och den så kallade "informationskonen" växer ständigt i vårt samhälle (Pettersson, 2002). Den växande massan av information skapar ett behov av lättåtkomligt och lättförståeligt material. Som informationsdesigner har jag verktygen att skapa material som överlever och når fram till mottagaren i det informationsfyllda samhället. Därför är informationsdesign ett ämne som idag har fått stor betydelse. Syftet med informationsdesign är att skapa informationsmaterial som är anpassat efter målgruppen och därmed lättförståeligt, förklarande och kunskapsgivande. Under mitt arbete med konstrundan har jag strävat efter att uppnå just detta.

För att konstrundan verkligen skulle bli lättförståelig var jag tvungen att använda mig av de kunskaper jag fått under mina tre år som student vid Textdesignprogrammet. Det handlar till exempel om att skriva grammatiskt korrekta och lagom långa meningar, att locka läsaren med spännande rubriker, att använda ett språk som passar målgruppen och att välja ut den viktiga informationen ur stora textmassor.

2.2 Offentlig konst

Från medeltiden och flera hundra år framåt fanns offentlig konst bara i kyrkorna. Eskilstuna fick inte sitt första offentliga konstverk i utomhusmiljö förrän 1895. Vid andra världskrigets slut fanns bara något dussin offentliga konstverk. Det var genom donationer statyerna och fontänerna uppfördes. Några skattepengar lades inte på konst förrän konstintresserade politikern Bernhard Hellström blev stadsfullmäktiges ordförande. Han bidrog till att kommunen på 40-talet började köpa in målningar och skulpturer mer regelbundet (Silfverstolpe, 1978).

År 1937 skapades Statens konstråd. De fick 1985 igenom förslaget att kommuner ska tillämpa den så kallade enprocentsregeln. Den innebär att en procent av ett projekts byggnadskostnader ska läggas på konstnärlig utsmyckning. (Krumins Engstedt, 1995)

Idag är den offentliga konsten ett naturligt inslag i vårt samhälle. Det diskuteras på flera håll om vad de offentliga konstverken betyder för städernas befolkning, vad konstverken har för betydelse och om de har tillkommit på rätt sätt (Silfverstolpe, 1978).

I en avhandling skriven av Jessica Sjöholm Skrubbe vid Konstvetenskapliga institutionen vid Uppsala universitet undersöker Skrubbe skulpturer i offentlig miljö under åren 1940-1975. Hon tittar närmare på vilka motiv som återkommer och konstaterar att den nakna kvinnokroppen är ett av de vanligaste motiven. De män som återges är ofta i form av namngivna personer. Genusperspektivet inom den offentliga konsten är ett viktigt ämne och över lag framställs kvinnan som ett anonymt objekt medan mannen visas som ett subjekt. Nästan alla konstverk utfördes också av män (Skrubbe, 2007).

3 Metod

3.1 Arbetsprocess

Då jag fick idén om vad jag ville göra som examensarbete tog jag kontakt med Turistbyrån för att höra om de ville ställa upp som uppdragsgivare. De var positiva och vi kom överens om hur vi skulle arbeta. Därefter kontaktade jag min handledare och bestämde träff. Vi lade tillsammans upp en plan för hur arbetet skulle utföras och hur vår kontakt skulle se ut. Steg ett i arbetsprocessen var att definiera målet med arbetet. Därpå gjorde jag en tidplan (bilaga I) där alla steg i arbetsprocessen listades. För att få en bild av mitt kommande arbete gick jag genast ut på stan med en kamera för att leta reda på de konstverk jag skulle ha med i konstrundan. Detta kombinerades med studier om offentlig konst i Eskilstuna. Varje gång jag rörde mig i centrum tillkom nya statyer jag tidigare inte uppmärksammat. Jag fortsatte med att skaffa en lämplig karta på vilken jag prickade ut de aktuella konstverken i en logisk runda. Därpå började det omfattande arbetet med att söka information om konstverken och konstnärerna.

Då jag samlat all information började jag författa texterna. Strax efter att jag påbörjat manusskrivandet träffades jag och min handledare för att diskutera vad som kunde ändras och om vi kunde finna andra infallsvinklar. Jag räknade även ut läsbarhetsindex (LIX) för en av mina första texter för att se till att texten inte blev för svårläst. Jag fortsatte med textförfattandet och gjorde därpå en enkel layout. Jag gjorde sedan en första utprovning som analyserades och resulterade i några ändringar. Efter ytterligare en utprovning var det bara små korrigeringar kvar.

Jag har under hela arbetets gång fört loggbok där jag skrivit upp vilka problem jag stött på och hur jag har resonerat för att komma fram till beslut jag tagit.

3.2 Analys av befintlig konstrunda

Konstrundan som fram till 2005 fanns på Turistbyrån består av en odetaljerad karta över Eskilstuna. På kartan fanns 37 statyer utsatta. (bilaga II) Dessa statyer är spridda över hela staden och bara ett fåtal av de offentliga konstverk som finns i centrum är utmärkta. Rundan måste avverkas på cykel eller med bil om man ska ta sig runt den inom rimlig tid.

Materialet består av två separata pappersblad. Huvudbladet har formatet A3 och är stort och otympligt. Kartan tar upp vänstra halvan av papperet och på den högra halvan kan man läsa konstverkens titlar och konstnärernas namn. Ytterligare ett papper, A4, följer med där listan på konstnärer och konstverk fortsätter. Materialet är vanligt skrivarpapper som personalen på Turistbyrån kopierar upp från ett original.

Jag ser stora brister i den befintliga konstrundan. Materialet i rundan är tunt, ger ingen djupare kunskap och skapar inte något intresse. Det tunna materialet är omotiverande och är inte informativt. Dessutom är rundan endast tillgänglig för den som har möjlighet att ta sig fram med cykel eller bil. Det utesluter många äldre, funktionshindrade, turister utan sådana färdmedel och andra grupper.

Eskilstuna har 92 000 invånare och majoriteten har mindre än tre kilometer till centrum. Det är i centrum den mesta av Eskilstunas offentliga konst är samlad. Det är även till centrum merparten av turisterna kommer. Att inrikta sig på konsten i centrum känns därför som ett mer intressant alternativ som tillåter alla att delta.

3.3 Insamling av data

För insamlandet av data använde jag mig av böcker om offentlig konst i Eskilstuna. Främst använde jag två böcker: *Konst på stan* skriven av G. Silfverstolpe samt *Konsten omkring oss* skriven av Diana Krumins Engstedt. Vidare har jag använt konstlexikon, symbollexikon, uppslagsböcker och böcker om specifika konstnärer som till exempel *Mot sol och måne* om och av Bo Englund och *Allan Ebeling* av Per Hjertzell. Även artiklar från Eskilstuna-Kuirens arkiv, Internetsidor, telefonsamtal och brevkorrespondens med konstnärer och deras anhöriga, mailkontakt med konstansvariga på kommunen samt besök på museer har varit vägar till information. Då information i många fall inte funnits att hitta i sedvanliga böcker har jag varit tvungen att kontakta människor i konstnärernas närhet. Detta har gett mig en mer personlig bild av konstnären och hans verk och jag har funnit material som gett mina beskrivningar djup. En fullständig källförteckning finns på sista sidan i konstrundan.

Förutom litteratur om konst har jag använt mig av litteratur inom Informationsdesign som beskriver hur en bra text ska vara utformad. Exempel på sådan litteratur är *Information Design* av Rune Pettersson och *Jag skriver, alltså är jag* av Jo Bech-Karlsen.

3.1.1 Källkritik

Källkritikens uppgift är att värdera de använda källorna och bedöma deras trovärdighet (Thurén, 1997). Källkritiken hjälper oss att ta reda på vad som är sant eller åtminstone sannolikt. Jag har strävat efter att vara medvetet källkritisk med grund i de källkritiska principerna äkthet, tidssamband, oberoende och tendensfrihet (Thurén, 1997). De flesta av källorna till informationen i min konstrunda är skrivna efter 1970 och behandlar händelser som inte är äldre än från 1940. De är i sig grundade på källor från stadsarkiv med mera. Ett fåtal uppgifter är betydligt mindre samtida och därmed mindre säkra. Ett exempel är historien om Sankt Eskil som kom till Eskilstuna på 1000-talet.

Jag har använt mig av både primära, sekundära och tertiära källor. Ju lägre bort ursprungskällan finns desto svårare är det att kontrollera dess äkthet. Jag är medveten om traderingens risker men anser mig dock ha använt relativt seriösa källor och har därmed

minskat, men inte helt raderat, risken för felkällor. Litteraturen jag har valt är skriven av författare med god insikt i och lång erfarenhet av ämnet konstvetenskap. Jag har varit noga med att söka efter samma information från flera oberoende källor och även på så vis har jag minskat risken för felaktig information.

I min konstrunda finns en del information som är uttalad oviss. Granitskulpturerna ”bulldoggar” är tillskrivna Carl Fagerberg, men då det inte finns några dokument som säkert visar på detta har jag valt att skriva att man tror att de är gjorda av honom.

I andra fall då det mer eller mindre handlar om skrönor har jag valt att skriva ”det berättas att” eller liknande. Då får läsaren förståelse för att det är så det berättas men att det nödvändigtvis inte är helt sant.

Då den offentliga konsten i Eskilstuna inte är något direkt laddat ämne som politik eller religion behöver jag inte vara särskilt rädd att någon medvetet manipulerat informationen i syfte att bilda opinion eller för egen vinnings skull. En mer trovärdig orsak till sakfel är slarv, missförstånd, feltolkningar glömska och inaktualitet. Den sistnämnda faktorn har jag kunnat minimera genom att själv gå runt och verkligen se på konstverken och inte bara läsa om dem i böcker. Flera av böckerna tog upp konstverk som inte längre finns på plats, medan många nya tillkommit.

3.4 Produktion av konstrunda

3.4.1 Form

Tanken var först att göra en färdig broschyr, men då layout varken ligger inom mitt kunskapsområde eller intresseområde ansåg jag att det var bättre att koncentrera mig på textdelen. Jag har definierat min del av arbetet som textdesigner som den som gör research och skriver väl fungerande texter. Jag arbetar därmed som jag förmodligen kommer att göra i framtida projekt. Att låta layouten vara sekundär visade sig nödvändig då informationssökningen om konstnärer och konstverk visade sig vara betydligt mer komplicerad än väntat.

Från början var tanken att konstrundan skulle produceras i form av en broschyr. Efter överväganden kom jag fram till att det vore en bättre idé att lägga upp konstrundan på Internet. Att låta guiden vara elektronisk har många fördelar:

- Ekonomiskt då Turistbyrån inte behöver stå för tryckkostnad av material som snart kan bli inaktuellt. Man bör dock komma ihåg att även den elektroniska produkten har vissa livscykelkostnader om än mycket mindre (Ottersten & Berndtsson, 2002).
- Innovativt då någon elektronisk konstrunda aldrig funnits om statyerna i Eskilstuna centrum och praktiskt då alla kan skriva ut den från Internet och därmed är oberoende av turistbyråns öppettider.
- Informationen kan lätt uppdateras. Flera statyer är på väg att sättas upp, andra kan plockas ner under långa perioder för att restaureras. Gator kan byta namn mm.
- Synskadade eller andra med lässvårigheter kan öka storleken på texten eller använda talsyntes för att kunna ta del av informationen.

Då jag bestämt mig för att göra konstrundan för Internet tänkte jag först göra separata sidor med bild och text på konstverket där man sedan klickar på ”nästa” varvid nästa konstverk och beskrivningen av det blir synlig. Detta skulle vara snyggt ur formsynpunkt och skulle kunna resultera i en spännande layout. Idén faller dock på att det är opraktiskt eftersom det ej är utskriftsvänligt eller miljövänligt. Det går åt ett papper per konstverk oavsett om det står

mycket eller lite om det och det är svårt att få en överblick. Jag valde istället att lägga texterna efter varandra i ett Word-dokument.

Då konstverkets titel i de flesta fall säger mycket om konstverket valde jag till en början att ha titeln som huvudrubrik för varje konstverk. En skulptur i rundan föreställer en gås och heter också Gås. En annan staty heter Vingspel II och vad den föreställer är betydligt mer subtilt. Jag ändrade mig därför och skrev nya, mer spännande och tilldragande rubriker. Fördelen med de nya rubrikerna är att de fångar läsarnas intresse. Rubriken är en viktig del av texten eftersom den till stor del avgör om texten blir läst eller ej (Larsson, 2001). Under rubriken kommer den övriga informationen man främst söker, nämligen konstverkets titel, konstnärens namn, var konstverket finns och när konstverket skapades. Med hjälp av tydliga rubriker som visar vad avsnittet handlar om och flera mellanrubriker undviker jag att texten ger ett för kompakt intryck (Melin, 2000). God struktur underlättar också inkodningen och framplockningen av informationen (Dariush, 2001). Jag har sedan valt att presentera statyn först, eftersom konstverket är överordnat konstnären. Det är konstverket besökaren har gått dit för att se. Det är dock intressant att veta vem som skapat konstverket eftersom man genom konstnärens historia kan få en större förståelse för konstverket och vad det representerar.

Min handledare frågade mig om jag funderat på att numrera konstverken i förhållande till vad de sade om Eskilstunas historia. Vi diskuterade tanken att ge en kronologisk historisk bild av Eskilstuna genom statyerna och vilken tid i historien de symboliserar. Detta blev dock svårt geografiskt eftersom konstrundan skulle kännas ologisk och bli mycket längre än nödvändigt.

På framsidan till konstrundan har jag valt att ha med Eskilstuna Marknadsförings logga. Eskilstuna turistbyrå är en del av Eskilstuna Marknadsföring och det är på deras hemsida konstrundan kommer att ligga. Syftet med att ha med loggan är att visa vem som är avsändare. Då Eskilstuna Marknadsföring inte är ett känt företag för alla användare kan det dessutom vara en god idé att påminna dem om vart det var de hittade konstrundan så att de kan återkomma för att finna mer information eller lämna synpunkter.

3.4.2 Bild

Jag funderade på huruvida konstverken skulle vara med på bild eller ej och kom fram till att de ska finnas bilder på verken. Huvudanledningen är att besökaren lätt ska kunna hitta konstverken, man ska veta vad man ska leta efter eftersom vissa av dem är ganska väl gömda i citymiljön. Den andra anledningen är att man i efterhand ska kunna komma ihåg vilket konstverk som var vilket. Man kanske vill diskutera konstverket med någon annan och då kunna visa en bild. Den tredje orsaken är att en bild också är upplättande och gör helhetsintrycket mer ledigt. Det i sig är dock inte anledning nog att sätta in bilder, varför jag ovan förklarat de viktigaste anledningarna till mitt beslut.

Jag har valt att ha tecknade bilder istället för foton. Dessa tecknade bilder ska vara svartvita för att dokumentet ska vara billigt att skriva ut och bli snyggt på alla sorters skrivare. Anledningen till att det ska vara teckningar, eller snarare skisser, och inte foton är att jag inte vill att besökaren ska känna att han eller hon redan sett konstverket. Jag vill inte stjäla deras första intryck av konstverket. Skissen ska därför inte vara alltför detaljerad utan bara ge en så pass bra bild att besökaren känner igen konstverket och i efterhand kan komma ihåg det. Det finns därmed en negativ del med bilden, att den tar bort överraskningen men jag anser fortfarande att det finns fler fördelar med att ha med skisserna än att helt ta bort dem.

Skisserna ska visa skulpturerna i sin omgivning så att det blir enkelt att lokalisera dem i verkligheten. Vidare ska skulpturerna tecknas från det håll betraktarna ser dem när de kommer gående från föregående skulptur. Även detta gör att det blir lättare att finna dem. Alla skulpturer blir på detta sätt tecknade framifrån eller snett från sidan.

3.4.3 Text och innehåll

Att skriva om konst har inte varit helt okomplicerat. Det beror delvis på att jag inte är skolad i ämnet och därför saknar många av de termer som används inom området. Detta kan visserligen också vara positivt eftersom jag därmed befinner mig på samma nivå som större delen av min målgrupp.

En av svårigheterna med att beskriva konst för en bred allmänhet är att vi alla har olika referensramar och erfarenheter och därmed uppfattar samma verk på mycket skiftande sätt. Det som är vackert och symboliskt i någons ögon är fult och oförståeligt i den andres. Jag har valt att inte beskriva skulpturerna särskilt noga, utan snarare göra läsarna uppmärksamma på detaljer som de kanske annars skulle missa. Vad gäller tolkningar av skulpturerna har jag i några fall skrivit hur konstnären själv tolkat sitt verk. I andra fall har jag valt att vara mer försiktig och snarare ge läsaren förslag på hur verket skulle kunna tolkas, utan att lägga fram det som en absolut sanning. Orsaken till detta är att jag vill hjälpa den konstovane läsaren på traven men samtidigt undvika att ta bort utrymmet för andra tolkningar.

I mina texter har jag försökt vara oberoende av att tiden går. Jag har valt att skriva det aktuella året istället för ”för tio år sedan” och så vidare. Jag har vidare använt ett enkelt språk och jag har försökt att inte använda konsttermer. De få gånger jag använder främmande termer och begrepp förklarar jag dem så att min målgrupp förstår. En av mina viktigaste utgångspunkter för arbetet med texterna i konstrundan har varit att de inte ska vara för svåra. Liljestrand (1993) betonar att begreppet ”svår” är ett relativt och vagt begrepp. Enligt Liljestrand beror en texts svårighet på dess läsvärde, läslighet och läsbarhet. Det är också viktigt att ta i beaktande för vem texten är svår. För att säkerställa att texten blir lättförståelig har jag utgått från de tre begreppen läsvärde, läslighet och läsbarhet.

Grundtanken har hela tiden varit att skriva intressanta texter med roliga detaljer som ger läsaren vilja att fortsätta läsa. Jag vill att läsaren ska minnas delar ur texterna för all framtid just för att de är så speciella eftersom de är oväntade och överraskande. Dessa delar ur texten är också tänkta att skapa diskussion. Jag vill att läsaren ska berätta om sina nya kunskaper för sina vänner och bekanta och därmed skapa ett konstintresse. Jag vill visa att konststudier kan vara roliga. Ett exempel på en del ur texten som kan ge detta resultat är då jag skriver om en staty som av busiga ungdomar skruvades loss från sin sockel och kastades i ån. Denna information är för en novis lättare att minnas än att statyn i sitt formspråk speglar det franska idealet vid tiden för skapandet. Därmed inte sagt att jag har tagit bort ”traditionell” konstinformation. Konstrundan ska fortfarande vara informativ och trovärdig men med uppmjukande delar.

Att göra läsaren delaktig har också varit ett mål. Genom att i inledningen till konstrundan uppmana läsaren att utföra ett experiment gör jag läsaren mer aktiv. Vidare utmanar jag i texten läsaren att finna skillnaden i två till synes identiska konstverk och att lösa rebusen som gömmer sig i en relief.

När jag påbörjade arbetet var de största frågorna kring konstverken När, Vad och Vem. Men alltefter arbetets gång blev frågan *varför* allt viktigare. Varför valde man just detta konstverk till just denna plats? Varför gjorde konstnären detta verk? Vad vill han säga och vad säger verket om Eskilstuna? Detta ledde mig in i djupare efterforskningar och har resulterat i en mer analyserande och nyanserad text.

3.4.4 Läsbarhetsindex

Läsbarhetsindex (LIX) är i Sverige standardmetoden för att beräkna en texts komplexitet (Melin & Lange, 2000). LIX beräknas som summan av medeltalet ord per mening och andelen långa ord (ord med fler än sex bokstäver) i procent. Viktigt att påpeka är att en text kan vara svår på tre nivåer: Innehåll, struktur och språk. LIX behandlar den språkliga faktorn (Liljestrand, 1993). Jag gjorde en LIX-beräkning på ett avsnitt ur konstrundan för att få en fingervisning om jag hade lagt mig på rätt svårighetsnivå.

Textavsnittet som analyserades med LIX:

Denna fontänskulptur är tillverkad i granit och marmor. Den var en gåva från direktör Sixten Nilsson och hans fru med anledning av fullmäktiges 100-års jubileum år 1963. Tanken var först att pengar skulle samlas in under 25 år. Då Nilssons donerade 200.000 kronor behövde man dock inte vänta till 1963 utan kunde sätta igång genast. Av fyra förslag vann Ivar Johnssons och statyn stod färdig 1942.

Skulpturen visar ett Sverige berett inför andra världskriget. Detta kan man se i de 13 relieferna runt om fontänen. Landets självständighet och styrka visas då malmen sprängs ur egna gruvor och fisken dras upp ur egna vatten. Smederna jobbar i smedsstaden Eskilstuna och även i krigstid finns hoppet om kärleken. Soldaterna tränar fotboll för att hålla fysiken uppe och marscherar sedan med mausegevär. Barnen sitter raka i ryggen i skolbänkarna och människan ber till Gud om styrka. Kvinnorna tvättar för hand och på söndagen åker familjen på cykelutflykt. Statyn visar ett stolt Sverige som genom hårt arbete tar sig igenom tunga tider.

Konstnären ville att relieferna skulle gjutas i brons men då det var brist på detta material fick relieferna huggas i sten. Det är bildhuggare Pär A Malm som har gjort dem.

I mitten står en kvinna på en pelare. Hon håller upp ett barn, framtidens hopp. I folkmun kallas kvinnan Sixtinska madonnan.

Gymnasiernas avgångselever brukar på försommaren roa sig med att hälla skumrikt tvättmedel i denna, Eskilstunas mest centrala, fontän.

När fontänstatyn skulle byggas uppstod många upprörda känslor. Man var nämligen tvungen att flytta Rinmansmonumentet till Rinmansparken. Än idag kommer frågan upp ibland huruvida monumentet ska flyttas tillbaka till Fristadstorget eller ej.

Resultat av LIX-analysen:

Tolkning av LIX-värde:

Antal meningar (M): 23

< 30

Mycket lättläst,

barnböcker

Antal ord (O): 270

30 - 40

Lättläst,

skönlitteratur

Antal ord med fler än sex tecken (L): 69

40 - 50 Medelsvår, dagspress

Genomsnittlig meningslängd ($L_m = O / M$): 11,74

50 - 60 Svår, saklitteratur

Andel långa ord: ($L_o = L / O * 100$): 25,56

> 60

Mycket svår, facklitteratur

Läsbarhetsindex: ($LIX = L_m + L_o$): 37

Min text har läsbarhetsindex 37. Detta tyder på att texten är lättläst (Melin & Lange, 2000).

3.5 Utprovning

För att utveckla ett effektivt och fungerande informationsmaterial är utprovningen en mycket viktig del. Då det är lätt att bli hemmablind är det nödvändigt att prova materialet på en testgrupp innan det distribueras (Bergström, 2003). Enligt Gertrud Fager, universitetsadjunkt vid Mälardalens högskola, (föreläsning 3 oktober, 2003) hoppar många över utprovningstadiet eftersom det kan tyckas kostsamt och tidskrävande. Den dyraste informationen är dock den som inte blir läst och förstådd. Att testa sitt material på en grupp testpersoner är ett bra sätt att se om materialet fungerar som förväntat. Det blir då tydligt vilka frågor som kan tänkas dyka upp på grund av olyckliga formuleringar, inkonsekvens, bildval och läsriktning. En testgrupp bör bestå av minst femton personer för att få ett bra underlag med tanke på felmarginalen. (Gertrud Fager, föreläsning 3 oktober, 2003) Det är också viktigt att materialet provas ut på den aktuella målgruppen.

Min utprovningsgrupp bestod av 15 personer, 6 män och 9 kvinnor. Jag strävade efter att ha så jämn fördelning som möjligt mellan könen. Testpersonernas ålder varierade från 15 till 68 år där båda könen fanns representerade i olika åldrar. Jag eftersträvade också efter att ha med testpersoner med olika bakgrund och utbildning. Två av personerna hade andra modersmål än svenska.

3.5.1 Utprovning 1

Jag har valt att göra en kvalitativ undersökning. En kvalitativ undersökning undersöker attityder, kunskap, känslor och förståelse för en produkt eller tjänst (Bergström, 2003). Enligt Kvale (1997) ger den kvalitativa undersökningen stora möjligheter att fånga upp användarens livsvärld, det vill säga tidigare erfarenheter, attityder och förståelsemönster. Testpersonerna fick provgå konstrundan för att sedan fylla i enkäter (bilaga III) och bli intervjuade. Magnus Hoppe, universitetsadjunkt vid Mälardalens högskola, (föreläsning och PowerPoint *Metod och kunskapspråk*, 2 mars, 2006) menar att enkäterna bör vara enkelt utformade varför jag lagt fokus på detta. Jag har lagt vikt vid hur jag har formulerat enkätfrågorna. Det är vanligt att konstruktörer av enkäter formulerar frågor och svarsalternativ som inte är neutrala och som därmed leder till ett felaktigt resultat (Larsson, 2001). För att undvika att testpersonen ska svara med värdeladdade ord som ”bra” och ”dålig” använder jag mig av en graderad skala. På detta sätt undviker jag obalans mellan positiva och negativa svarsalternativ (Larsson, 2001). Enkäterna är inte heltäckande utan fungerar som underlag till intervjuerna.

Då enkäterna var ifyllda gick jag igenom dem med svarspersonerna i form av en halvstrukturerad intervju. Kvale (1997) menar att den halvstrukturerade intervjun ger forskaren tillfälle att avvika från intervjuguiden och följa intressanta spår som informanten tar upp. På detta sätt fångar jag upp mer av testpersonernas åsikter och intervjuerna är ett bra komplement då det är möjligt att inte alla testpersoner uppfattat frågorna eller skalan korrekt. Tillsammans blir enkäterna och intervjuerna en slags PDS-undersökning.

Förkortningen står för Problem Detection Study och en sådan kartlägger en målgrupps upplevda problem (Bergström, 2003).

Målet med utprovningen är att se hur användbar min produkt är. Ottersten och Berndtsson menar att ”en produkts användbarhet visar sig i samspelet mellan produkten och dess användare över en tidsperiod – kort sagt: i användning” (2002, s.14). Det är därför viktigt att min testgrupp verkligen läser texterna i rätt sammanhang, alltså då de promenerar runt och ser statyerna. Bara då kan fel som till exempel felplaceringar på kartan upptäckas.

3.5.2 Resultat av utprovning 1

Överlag tyckte samtliga i utprovningsgruppen att konstrundan fungerade väl. De lyckades alla fullfölja promenaden och över hälften uttryckte att de blivit positivt överraskade.

Utprovningen visade att konstrundan är informativ och intressant och kan bidra till ett ökat konstintresse. Den vanligaste kommentaren handlade om förvåningen om att det finns så intressanta historier bakom konstverken och att testpersonerna nu insåg hur lite de tidigare vetat om Eskilstunas offentliga skulpturer. Vissa synpunkter på förbättringar fanns dock. Dessa synpunkter presenteras nedan tillsammans med de förbättringar jag gjorde.

- Vad gäller rundans längd var alla överrens om att den var lagom lång, utom en person som gärna hade sett att rundan var längre. Jag väljer att inte göra någon ändring.
- Det visade sig vara svårt att lokalisera relieferna på Sparbankshuset. Detta kommer dock att vara betydligt lättare med hjälp av den vägledande bild som ska finnas men som i detta läge saknas.
- De runda ringarna med siffrorna i som markerar var skulpturerna finns syns inte på ett tillfredsställande sätt då de är vita. Jag gör dem gula istället så att de syns tydligare på kartan.
- Tre personer tyckte att det var svårt att hitta den viktigaste informationen om ett konstverk snabbt, det vill säga titel, konstnär och årtal. Jag väljer att göra underrubriker och startar varje skulpturbeskrivning med en ”faktaruta” där dessa uppgifter framgår tydligt.
- Texternas längd gav olika reaktioner. Fyra personer ville veta mer, nio tyckte att det var lagom mycket text och två tyckte att det var för mycket text. En av de sistnämnda menade dock att det var lätt att hoppa över de delar av texten som inte intresserade henne, eftersom den var indelad i underrubriker. Jag väljer att inte göra några ändringar.
- Två personer ur provgruppen hittade stavfel och på ett ställe ett ord som kunde bytas mot ett annat mer passande. Jag rättar stavfelen och byter ut ordet.

3.5.3 Utprovning 2

Utprovning 2 bestod enbart av intervjuer eftersom detaljerna nu var viktiga. Synpunkterna från utprovning 1 hade tagits i beaktande och ändringar i materialet hade gjorts.

3.5.4 Resultat av utprovning 2

Utprovningen visade att ändringarna var till det bättre och fungerade på önskat sätt. Inte mycket fanns att tillägga och utprovningsgruppen var överens om att konstrundan uppfyllde deras krav.

Min uppdragsgivare samt hennes kollega läste igenom materialet (dock utan att gå rundan) och de var båda mycket nöjda. Uppdragsgivaren påpekade att hon gärna skulle vilja se hur det färdiga materialet kommer att se ut med färdiga bilder och en mer genomarbetad layout. Hon påpekade att med en bra layout skulle texterna kännas mindre kompakta. Detta håller jag helt och fullt med om. Detta skulle förmodligen ge än mer positiva omdömen under en utprovning eftersom text och bild hör samman.

3.6 Metodkritik

Flera författare menar att LIX är en bra fingervisning om hur svår en text är även om de reserverar sig genom att säga att det inte är något exakt mått. Larsson (2001) skriver dock att LIX är ett ytligt mått och ger ett dåligt besked om textförståelse och begriplighet. Han kritiserar LIX eftersom värdet inte avslöjar varför texten är lätt eller svår. Jag har använt mig av LIX men har kompletterat denna undersökning med utprovningar på testpersoner som kunnat fylla i de luckor LIX lämnat öppna.

Jag är medveten om att utprovningsgruppen inte representerar hela målgruppen. Jag var tvungen att avgränsa mig och har följt Gertrud Fagers ovan nämnda råd om att låta provgruppen bestå av 15 personer och har därmed minskat felmarginalen. Provggruppen bestod av personer inom den aktuella målgruppen och jag anser att åldersspridningen i gruppen är tillfredsställande. I provgruppen finns ett fåtal konstintresserade men de flesta är noviser. Det anser jag spegla min målgrupp mycket väl.

Utprovningsgruppen saknar förkunskap i textdesign och har därför inte kunnat påpeka felaktigheter i språket på samma sätt som en i ämnet mer insatt läsare. Här har korrekturläsningen av min handledare haft stor betydelse.

Genom att göra två utprovningar har jag ökat reliabiliteten och även säkerställt att informationen i konstrundan efter den första utprovningen förändrats till det bättre och att inga missförstånd uppstått. Det finns nackdelar med att göra enkätundersökningar. Många frågor blir omöjliga att ställa och är svåra att fånga i några få svarsalternativ (Hartman, 1998). Hartman menar att den halvstrukturerade intervjun då kan vara ett sätt att få rikare svar.

Intervjuerna har fungerat som ett komplement till enkäterna och visade sig ge en större och mer nyanserad bild av testpersonernas upplevelser. Enkäterna var dock lika viktiga eftersom de svart på vitt visade vart bristerna fanns. Genom intervjuerna undvek jag också slentriansvar som lätt kan förekomma i enkätundersökningar (Larsson, 2001).

Jag har strävat efter en hög validitet i mina utprovningar och har hela tiden fokuserat på grundfrågan hur informativ och användbar konstrundan är utifrån begreppen läsvärde, läslighet och läsbarhet. Syftet med examensarbetet var att göra en informativ konstrunda med lättlästa och spännande texter och därigenom skapa ett konstintresse. Det är detta jag har undersökt om jag har lyckats med.

4 Diskussion

4.1 Slutsats

”Den tid ligger redan långt tillbaka, då intresset för och förmågan att förstå konst ansågs vara privilegier för ett fåtal. I våra dagar äro både intresset och förståelsen för konst i god växt. Konsten är på väg att bli allas egendom. Såväl i offentliga byggnader och

samlingslokaler som på arbetsplatserna, i fabrikena och kontoren, har konstnärliga inslag vunnit allt högre uppskattning. Denna utveckling bör på alla sätt understödjas.”

(Stadsrådet Arthur Engberg, 1937)

Arthur Engbergs åsikter har fått bra fäste i det svenska samhället. Särskilt Eskilstuna har idag ett rikt konstbestånd i jämförelse med andra städer av samma storlek. Mycket pengar har lagts på konst men några informerande skyltar eller uppdaterade skrifter finns inte. Det är synd att låta denna kulturskatt vara fortsatt anonym. Genom mina utprovningar har jag kunnat bekräfta att jag lyckats med mitt mål. Konstrundan jag skapat har inte bara tillfört läsarna ny kunskap utan också ett nyvunnet intresse för konst. Detta är viktigt med tanke på kommunens konstlivs fortsatta utveckling. Kunskap och intresse skapar förståelse för att kommunen väljer att lägga pengar på konstnärliga utsmyckningar. Ett flertal insändare i Eskilstuna Kuriren har på senare år handlat om restaureringen av Carl Milles staty ”Noa och valfisken”. Restaureringen kommer att kosta nästan en miljon kronor och många har uttryckt sin ilska över att kommunen lägger pengar på detta. Genom att låta invånarna i staden bli mer delaktiga i konstlivet uppmärksammas hur viktig den offentliga konsten är. Hur skulle det se ut om den offentliga konsten inte längre underhölls, förstördes och slutligen plockades bort för alltid? Då skulle det förmodligen bli en mycket större diskussion.

Mitt examensarbete har lärt mig om svårigheterna att skriva för en bred målgrupp. Det visade sig vara viktigt att tillfredsställa både de kunniga och de okunniga. Detta gjordes genom att använda ett enkelt språk, men med många informativa detaljer. Att välja ut konstverk visade sig inte vara något större problem då antalet konstverk i citykärnan visade sig vara lagom många till en konstrunda på en timme. Att beskriva dem var desto svårare eftersom jag ville lämna plats för betraktarens egna tolkningar. Jag att beskriva vissa konstverk mer än andra och ibland lämna rum för egna tolkningar. För att stimulera den ovane konstbetraktaren uppmanar jag även ibland till eftertanke och ställer konkreta frågor. Konstnärernas egna tolkningar har också fått vara framträdande.

Innan jag startade arbetet med konstrundan visste jag mycket lite om konst i allmänhet och om den offentliga konsten i Eskilstuna i synnerhet. Arbetet har fått mig att bli mer uppmärksam på konsten omkring mig vart jag än befinner mig. Min närmaste omgivning har även de fått sig små lektioner under promenader genom staden. Det är den effekten jag hoppas att konstrundan ska ha även på andra och att informationen om konsten ska sprida sig.

Min uppdragsgivare är mycket nöjd med arbetet och tror att produkten kommer att bli uppskattad då den är färdigarbetad. Vi är båda överrens om att jag har levererat utlovad produkt inom överenskommen tid.

4.2 Förslag till fortsatt arbete

För att slutföra arbetet och skapa en färdig konstrunda måste följande göras:

- Producera bilder
- Utveckla layouten
- Lägga upp rundan på Internet och sprida information om att den finns och hur den nås

För att konstrundan ska vara aktuell måste en ansvarig finnas som sköter eventuella uppdateringar. Det vore en god idé om Turistbyrån hade en bunt utskrivna dokument som kunde säljas till självkostnadspris till den som inte har tillgång till dator och skrivare. Utskrivna exempel är också bra att visa upp för att göra besökare på Turistbyrån

uppmärksamma på vad de kan finna på Turistbyråns hemsida. Positivt vore om kommunen hade ett exemplar och förde en dialog med Turistbyrån då de planerar att göra ändringar eller lägga till nya konstverk.

4.3 Källförteckning

4.3.1 Litteratur

- Ander, J (2003) *Tredje språket - kommunikation med flera sinnen*. Värnamo: Bokförlaget Arena
- Bech-Karlsen, J (1999) *Jag skriver, alltså är jag. En bok för fackskribenten som vill berätta*. Oslo: Studentlitteratur.
- Bergström, B (2003) *Effektiv visuell kommunikation*. Fjärde upplagan. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Hartman, J (1998) *Vetenskapligt tänkande. Från kunskapsteori till metodteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Hjertzell, P (2004) *Allan Ebeling*. Eskilstuna: Föreningen Ebelingsmuseets Vänner
- Krumins Engstedt, D (1995) *Konsten omkring oss*. Eskilstuna: Eskilstuna museer.
- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, L (2001) *Tillämpad kommunikationsvetenskap*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur
- Liljestrand, B (1993) *Språk i text*. Lund: Studentlitteratur.
- Melin, L & Lange, S (2000) *Att analysera text*. Tredje upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Patel, R & Davidsson, B (2003) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Tredje upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Pettersson, R (2002) *Information Design, An Introduction*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Ottersten, I & Berndtsson, J (2002) *Användbarhet i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Sjöholm Skrubbe, J (2007) *Skulptur i folkhemmet : den offentliga skulpturens institutionalisering, referentialitet och rumsliga situationer 1940-1975*, Göteborg: Makadam
- Silfverstolpe, G (1978) *Konst på stan*. Eskilstuna: Kulturförvaltningen i Eskilstuna.
- Thurén, T (1997) *Källkritik*. Stockholm: Liber Ab.

4.3.2 Muntliga källor

- Fager, Gertrud. Universitetsadjunkt vid Mälardalens högskola. Föreläsning 3 oktober 2003.
- Hoppe, Magnus. Universitetsadjunkt vid Mälardalens högskola. (Föreläsning och PowerPoint *Metod och kunskapsspråk*, 2 mars, 2006).

Bilaga I

Tidsplan

	ATT GÖRA	FAS
VECKA 37	Träffa handledare och diskutera arbetet och dess avgränsning. Ge handledare kopia av PM.	<i>Planering</i>
VECKA 38	Gå igenom aktuell litteratur och anteckna viktiga delar. Söka ytterligare litteratur inom de områden det behövs.	<i>Informationssökning</i>
VECKA 39	Söka information om konstnärer och statyer.	<i>Informationssökning</i>
VECKA 40	Välja ut aktuella statyer.	<i>Informationssökning</i>
VECKA 41	Författa texter om konstnärer och statyer.	<i>Praktiskt arbete</i>
VECKA 42	Göra utprovning av textmaterial. Finjustera inför redovisning av förslaget för kontaktperson. Visa resultat för handledare.	<i>Praktiskt arbete</i>
VECKA 43	Hitta passande karta samt få godkännande att använda den. Sätta ut statyer på kartan och jobba på helheten med typsnitt, framsida mm.	<i>Praktiskt arbete</i>
VECKA 44	Ge förslag på färgkarta, bildmanér och layout.	<i>Praktiskt arbete</i>
VECKA 45	Göra utprovning och justeringar. Korrekturläsa arbetet. Få godkännande från kontaktperson och handledare. Skriva ut/trycka arbetet.	<i>Praktiskt arbete</i>
VECKA 46	Skriva rapport. Träffa handledare.	<i>Rapportskrivning</i>
VECKA 47	Skriva rapport.	<i>Rapportskrivning</i>
VECKA 48	Skriva rapport Träffa handledare.	<i>Rapportskrivning</i>
VECKA 49	Korrekturläsa rapport.	<i>Rapportskrivning</i>
VECKA 50	Finjustera rapporten och skriva ut den. Träffa handledare.	<i>Rapportskrivning</i>
VECKA 51	Extra vecka för eventuella förseningar i planeringen.	
VECKA 52	Julledigt	
VECKA 1	Julledigt	
VECKA 2	Anmäla att jag ska gå upp med mitt examensarbete. Lämna in rapport och arbete samt lämna ut rapport och arbete till opponenter. Läs arbetet jag ska opponera på och förbereda opponering.	<i>Redovisning</i>
VECKA 3	Förbereda redovisning. Redovisa och opponera.	<i>Redovisning</i>

Lagersberg
 Området Lagersberg utstälde av Håkan & Ljungqvist Arkitektkontor och byggdes i 1960- och 70-tal och ingick i "miljöprogrammet" idag finns här sammanlagt 432 lägenheter. Rostadsmuseet ligger på den gamla odlingsmarken som tillhört Lagersbergs säden. Markan utöppades 1907 av Eskilstuna kommun och på så sätt blev den gamla karolinsgården till grunden till det nya moderna området. (4)

Eskilstuna konstmuseum
 Museet grundades 1875 och tecknade sin egen utställningslokal som kändes till 1914. År 1937 byggdes tecknaren om till konstgalleri efter stadsarkitekten Frej Klemmings ritningar till en vit mursten. Tillräckligt stort och funktionellt för att vara en permanent utställningslokal och tecknades fram till två dagar som olika konstuppläggningar med samtidiga verk. (1)

1A. Ungdom
 Konstmuseets park
 Bronsskulptur
 Konstnär: Christian Eriksson (18)

1B. Fäster
 Konstmuseets park
 Bronsskulptur
 Konstnär: Lisa Eriksson (18)

1C. Eva
 Konstmuseets park
 Bronsskulptur
 Konstnär: Gustaf Nordahl (18)

1D. Manifestation
 Konstmuseets park
 Cortège
 Konstnär: Alf Olsson (18)

2A. Stålforsen
 Stålforsensbron
 Reläfer i rostfritt stål
 Konstnär: Allan Ebeling (11)

2B. Rasande balans
 Stålforsensbron
 Läktare
 Konstnär: Arne Jones (11)

3. Faun och nymf
 Fåbäckens centrum
 Bronsskulptur
 Konstnär: Göran Stråle (10)

4A. Vattenstege
 Fontänskulptur
 Konstnär: Hans Lind (10)

4B. Kulan
 Skulptur i betong och rostfritt stål
 Konstnär: Hans Lind (10)

4C. Väderlek
 Målad gavel
 Konstnär: Hans Lind (10)

4D. Regnhåge
 Målad gavel
 Konstnär: Hans Lind (10)

4E. Draklek
 Målad gavel
 Konstnär: Hans Lind (10)

5. Draken
 Lagersbergstolan
 Ljkskulptur
 Konstnär: Ulf Svackadoff (10)

6. Silverflammor
 Råbergsgården
 Rostfritt stål
 Konstnär: Barbro Lindh (10)

7. Två pingviner
 Markensgränd
 Bronsskulptur
 Konstnär: Inga Hallman (10)

8. Yamannen
 Bekämsvådan
 Bronsskulptur
 Konstnär: Eric Gråk (10)

9. Kronlyran
 Daghemmet
 Ljkskulptur i glas
 Konstnär: Axel Nordahl (10)

Parken Zoo

10A. Hjalmar Branting
 Bronsskulptur
 Konstnär: Carl Erik (10)

10B. Regnhåge
 Fontänskulptur
 Konstnär: Lars Holm (10)

10C. Tre portar
 Fågelskulptur
 Konstnär: Nils Lennart (10)

10D. Pan
 Stenligt
 Konstnär: Knut-Erik Lindberg (10)

10E. Dansen
 Järnstad
 Konstnär: Knut-Erik Lindberg (10)

10F. Rådjurskid
 Bronsskulptur
 Konstnär: David Knöppel (10)

10G. Teaterflicka
 Bronsskulptur
 Konstnär: Lennart Källström (10)

10H. Efter vinter kommer vår
 Bronsskulptur
 Konstnär: Eva Lange (10)

10 I. Fåglarna
 Glasfontän
 Konstnär: Uno Lindberg (10)

10J. Pojken och äventyret
 Guld
 Konstnär: Einar Listerkvist (10)

10K. Gasell
 Bronsskulptur
 Konstnär: Barbro Lindh (10)

10L. Vären
 Sten i stengilt
 Konstnär: Gunnar Nilsson (10)

10M. Lena
 Bronsskulptur
 Konstnär: Gustaf Nordahl (10)

10 N. Kalle Nämndeman
 Cortège
 Konstnär: Martha Perre (10)

10 O. Per-Albin Hansson
 Cortège
 Konstnär: Erik Nordahl (10)

10P. "Ju mer vi är tillsammans"
 Bronsskulptur
 Konstnär: Herman Bergers (10)

Frågeformulär om konstrunda

Ringa in den siffra på skalan som motsvarar din åsikt. 1 är negativt, 9 är positivt och 5 är mitt emellan. Skriv inget på formuläret. Svaren kan utvecklas under den kommande intervjun.

1. Var det lätt att med hjälp av kartan hitta konstverken?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nej			Varken eller			Ja		

2. Var rundan lagom lång?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nej			Varken eller			Ja		

3. Var texterna lagom långa?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nej			Varken eller			Ja		

4. Var texterna lätta att förstå?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nej			Varken eller			Ja		

5. Var texterna intressanta?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nej			Varken eller			Ja		

6. Var texterna informativa?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nej			Varken eller			Ja		

7. Var rubrikerna intressefångande?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nej				Varken eller				Ja

8. Ökade konstrundan ditt intresse för konst?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nej				Varken eller				Ja

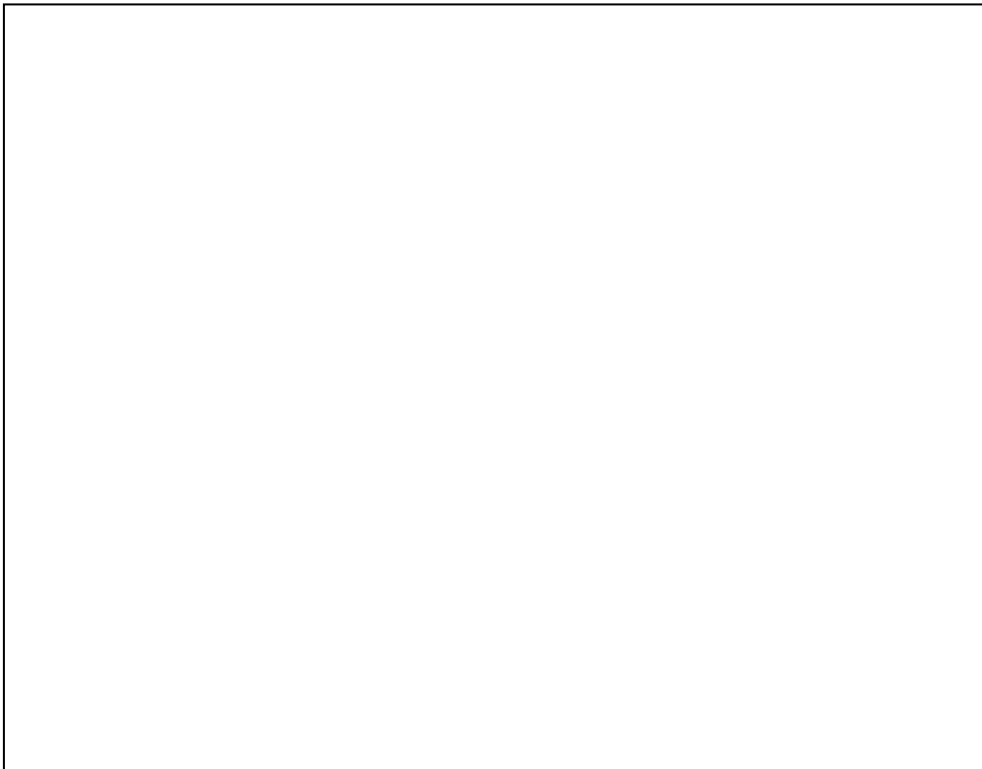
9. Gav konstrundan dig några nya kunskaper?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nej				Varken eller				Ja

10. Skulle du rekommendera konstrundan till någon annan?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nej				Varken eller				Ja

Följ med på konstrunda i Eskilstuna

VÄLKOMMEN TILL KONSTENS ESKILSTUNA!

I Eskilstuna kommun finns en mängd offentliga konstverk. I den här konstrundan ska du få bekanta dig med 17 av centrala Eskilstunas mest framträdande statyer, fontäner och reliefer. Konstpromenaden tar ca i timme i rask takt och det är aldrig långt tillbaka till utgångspunkten på Fristadstorget. Stanna gärna för en fika på ett av centrums många caféer och reflektera över det du har sett.

Konst är inte bara till för att tittas på, den kan tas på också. Går du rundan med en vän kan du gärna prova följande experiment: Blunda och be din vän att leda dig till nästa konstverk. Använd dina händer och försök att känna vad statyn föreställer. Berätta högt för din vän hur det känns och vad du tror att du rör vid. Förslag på statyer som är lämpliga för detta experiment är nr 3, nr 7, nr 13 och nr 17. Tänk på att den som ska blunda inte råkar se namnet eller bilden i beskrivningen i förväg.

Vid rubriken till vissa statyer finns följande symbol. Den visar att konstverken är möjliga att ta på. Delar av denna konstrunda är därmed tillgänglig även för synskadade.

1. STATYN SOM BLEV FÄRDIG 21 ÅR FÖR TIDIGT

Titel: Arbetets ära och glädje

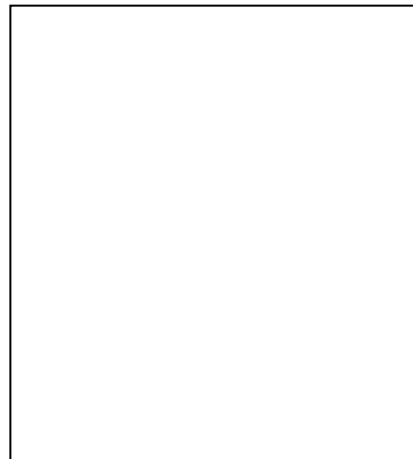
Konstnär: Ivar Johnsson

Årtal: 1942

Placering: Utanför Stadshuset, Fristadstorget.

Om konstverket: Denna fontänskulptur är tillverkad i granit och marmor. Den var en gåva från direktör Sixten Nilsson och hans fru med anledning av fullmäktiges 100-års jubileum år 1963. Tanken var först att pengar till statyn skulle samlas in under 25 år. Då Nilssons donerade 200.000 kronor behövde man dock inte vänta till 1963 utan kunde sätta igång genast. Av fyra förslag vann Ivar Johnssons och statyn stod färdig 1942.

Skulpturen visar ett Sverige berett inför andra världskriget. Detta kan man se i de 13 relieferna runt om fontänen. Landets självständighet och styrka visas då malmen sprängs ur svenska gruvor och fisken dras upp ur lokala vatten. Smederna jobbar i smedsstaden Eskilstuna och även i krigstid finns hoppet om kärleken. Soldaterna tränar fotboll för att hålla fysiken uppe och marscherar sedan med mausegevär. Barnen står upp när de svarar på frågor i skolan och prästen ber till Gud om styrka. Kvinnorna tvättar för hand och på söndagen åker familjen på cykelutflykt. Statyn visar ett stolt Sverige som genom hårt arbete tar sig igenom tunga tider. Konstnären ville att relieferna skulle gjutas i brons men eftersom det var brist på detta material fick relieferna huggas i sten. Det är bildhuggare Pär A Malm som har gjort dem.

I mitten står en kvinna på en pelare. Hon håller upp ett barn, framtidens hopp. I folkmun kallas kvinnan Sixtinska madonnan. På var sida om, lite framför, den stora fontänen står ytterligare två figurer. Det är en kvinna och en man huggna i sten och de är gjorda av samma konstnär.

När fontänstatyn skulle byggas uppstod många upprörda känslor. Man var nämligen tvungen att flytta Rinmansmonumentet som då stod på torget till Rinmansparken. Än idag kommer frågan upp ibland huruvida monumentet ska flyttas tillbaka till Fristadstorget eller ej.

Gymnasiernas avgångselever brukar på försommaren roa sig med att hälla skummande diskmedel i denna, Eskilstunas mest centrala, fontän.

Om konstnären: Ivar Johnsson föddes 1885 i Vittskövle i Skåne. Han verkade i en klassicistisk stil och hans verk präglas således av klarhet och harmoni.

År 1911 och 1912 studerade Johnsson i Paris. Hemma i Sverige blev han sedan lärare på Konsthögskolan och skapade den första utbildningen i materialkunskap för skulptur. Johnsson var även medaljgravör.

Med åren blev hans verk allt mer storslagna med allt färre detaljer. Under årtionden var Johnsson en av Sveriges mest efterfrågade och anlitade konstnär vid offentliga utsmyckningar. Två kända verk är "Kvinna vid havet" vid Sjöfartsmuseet i Göteborg och "Tycho Brahe" på Ven.

Från 1920 och fram till sin död 1970 hade Ivar Johnsson sin bostad och ateljé i Stockholm.

2. Huset som är en rebus

Titel: Ingen titel

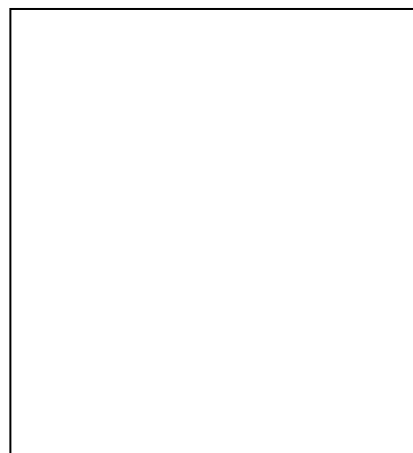
Konstnär: Carl Fagerberg

Årtal: 1915

Placering: På fasaden till Sparbankshuset, Fristadstorget 5.

Om konstverket: Relieferna på tredje våningen är åtta till antalet och visar olika yrken. Yrkesmännens respektive första bokstav bildar ordet "sparbank". Vissa är lättare än andra att identifiera. Smeden står för första bokstaven och krukmakaren för den sista. Däremellan finns bland annat repslagaren som bistår med bokstaven R. Kan du identifiera något mer yrke?

Längre ned på fasaden finns tre relieftavlor som knyter an till sparande och bankarbete. En finns på husfasaden mot Fristadstorget, under balkongen. De andra två finns i hörnet, på var sida ingången till huset. Arbetsam och sparsam bör man enligt relieferna vara. På pelaren i hörnet finns även en relief med Eskilstunas stadsvapen.

Om konstnären: Carl Fagerberg kom från Sundbyberg och föddes 1878. Fagerberg var en mångsidig konstnär som utförde porträtt, djurbilder, och idrottsbilder men också många arbeten för kyrkor runt om i landet. I Kloster Kyrka i Eskilstuna har han skapat de två förgyllda skulpturerna som sitter på varsin sida om altartavlan. Det är även han som gjort modellen till trumfkrucifixet som sedan skars i trä av Albert Helldén.

En känd staty av Fagerberg är "Spjutkastaren". Den skulle stå vid Stockholms Olympiastadium för att fira anläggningens 25-årsjubileum. Vid uppförandet 1939 fick den dock dålig kritik från bland andra sportjournalisten Torsten Tegnér som menade att benställningen och spjutfattningen var felaktiga. Statyn flyttades till Sundbyberg. Idag finns dock en spjutkastarstaty både vid Stadium och i Sundbyberg. Carl Fagerberg dog 1948.

3. TORGGUMMAN SOM SÄLJER STRÖMMING

Titel: Torgmadam

Konstnär: Rune Hannäs

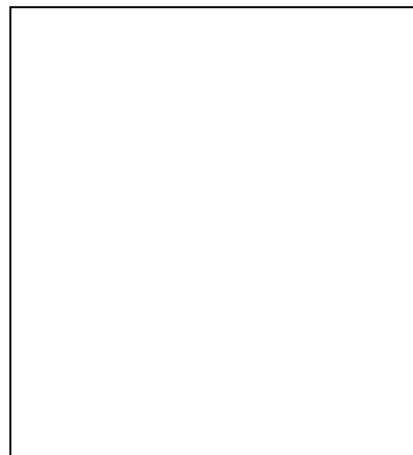
Årtal: 1982

Placering: Utanför ingången till varuhuset 21: an, Kungsgatan 21.

Om konstverket: "Torgmadam" är framställd i brons. Statyn bekostades av Folksam och sattes upp 1982. Hannäs hade tidigare gjort en träskulptur till Folksam som uppskattades och det blev därför han som fick uppdraget att skapa statyn.

Inspirationen till statyn fick Rune Hannäs redan när han var tjugo år. Det var när han 1936 kom till Stockholm och fick se gummor stå på Kornhamnstorg och sälja strömming från skärgården. Kanske är det därför katten håller sig vän med gumman?

Den runda gumman i sjalett, klänning och förkläde står med handen utsträckt i väntan på betalning för den sålda strömmingen. Hon påminner oss om hur handeln har förändrats de senaste årtiondena. Torggumman har flyttats från sitt torg och sin tid, till nutid och platsen utanför ett modernt köpcenter.

Om konstnären: Rune Hannäs föddes 1916 i Boden. Han utbildade sig i skulptur på Konstfack i Stockholm och läste också kurser på Konstakademien. Sedan 50-talet har han arbetat heltid med att formge konstverk både i privat och i offentlig miljö. Hannäs verk är modernistiska och harmoniska med en avskalad renhet. Han arbetar oftast i brons men har även skapat i stål, trä och gips.

4. Statyn som tävlade och vann

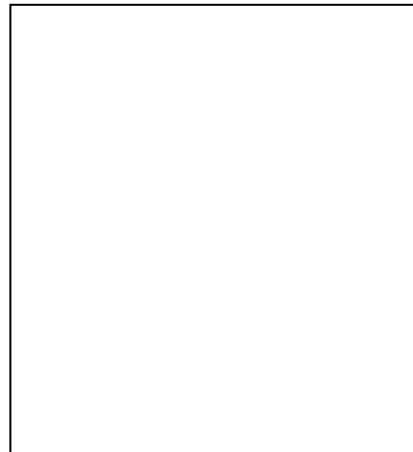
Titel: Text

Konstnär: Bengt Amundin

Årtal: 1965

Placering: Vid Stadsbibliotekets entré, Kriepsensgatan 4.

Om konstverket: Efter en tävling 1960 fick Bengt Amundin uppdraget att utföra en skulptur framför stadsbiblioteket i Eskilstuna. Han valde att göra ett tvådelat verk. Så här skriver konstnären själv om konstverket i sin biografi: ”Jag kallade förslaget ”Text och tecken”. Texten var ett kiltecken som stor bokstav som tillsammans med en rad mindre figurationer uppsattes i brons på ena sidan av entrétrappan.” Den andra delen av skulpturen beskrivs under konstverk 5. Namnen på konstverken är mycket passande då de är placerade på det lilla torget mitt emellan biblioteket och Eskilstuna-Kuriren.

Om konstnären: Bengt Amundin föddes 1915. Han växte upp i Göteborg och fick redan i tidiga år många intryck från hamnen, älven och sjöarna inåtland. Inspirationen till konstverken kommer även från slipade stenar och drivved längs stranden och klipporna. Ytterligare en inspirationskälla var de många besöken på Konstmuseet under barndomen. Efter skolan utbildade han sig till bildhuggare och 1938 började han vid Konstakademien i Stockholm. År 1946 gjorde han sin första offentliga skulptur som placerades i Nässjö.

5. AUTOGRAFEN SOM SPRUTAR VATTEN

Titel: Tecken

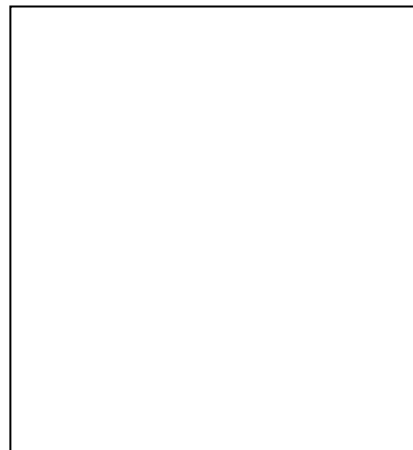
Konstnär: Bengt Amundin

Årtal: 1967

Placering: På Bernhard Hellströms plats utanför Stadsbiblioteket, Kriepsensgatan 4.

Om konstverket: ”Tecken” hör ihop med konstverk nummer 4. Så här skriver konstnären själv om konstverket i sin biografi: ”Tecknet blev utfört som en autograf med geometriskt svängda formationer ur vilka vatten i bågar strålar ut åt alla håll för att fungera som en fontän på den öppna platsen framför biblioteket.” Fontänstatyn är framställd i brons.

Om konstnären: Läs under konstverk nr 4.

6. KONSTNÄREN SOM SKICKADE MYROR TILL MONTREAL

Titel: Helios

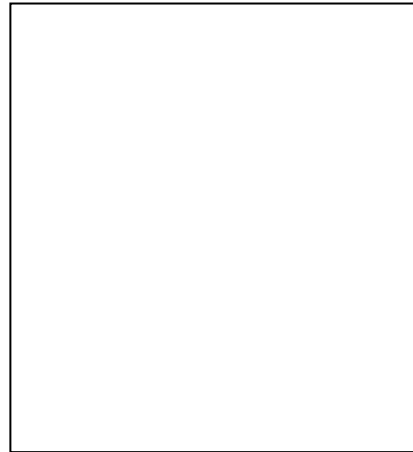
Konstnär: Knut-Erik Lindberg

Årtal: 1973

Placering: På väggen till gamla brandstationen, J.A. Selanders gata 5.

Om konstverket: "Helios" är en mobil skulptur i järnplåt. För att förstå skulpturen och dess namn bör man veta att Helios i den grekiska mytologin var en personifiering av solen. Helios var solens gud, men även havrens väktare samt gud över gåvan att kunna se.

Denna skulptur innebar en materialmässig förnyelse då Lindberg tidigare främst arbetat i brons. Lindberg gjorde sina skisser och modeller till Helios i kartong och klippte och klistrade. Sedan lämnade han modellen till en verkstad som framställde skulpturen i oljebränd järnplåt.

Om konstnären: Lindberg föddes 1921 i Solna och gick på Konstakademien från 1937 till 1943. Han var främst skulptör och arbetade i många olika material som till exempel terrakotta, gips, marmor och kalksten. Han skapade verk både med realistiska former och med abstrakta, surrealistiska former. Under sin tid på Konstakademien träffade han sin blivande fru, Wiveca Claeson-Lindberg, som också studerade där. Tillsammans bosatte de sig i Tumbo utanför Eskilstuna. Knut-Erik Lindberg skapade sedan 16 offentliga konstverk i Eskilstuna och hans fru Wiveca skapade sex stora textila utsmyckningar varav en kan ses på Eskilstunas stadsbibliotek. Mest känd är kanske Knut-Erik Lindberg för bronsstatyn "Myrorna" som finns på Eskilstunas stadsbiblioteks innergård. Den statyn representerade nämligen Sverige under världsutställningen i Montreal 1968. Knut-Erik Lindberg dog 1988.

Knut-Erik Lindbergs bror Uno Lindberg var född i Eskilstuna. Även han var konstnär och har skapat offentlig konst i Eskilstuna. Ett exempel är glASFönstret "Mariarosen" i Fors kyrka.

7. STATYN SOM INTE VAR VÄLKOMMEN TILL TYSKLAND

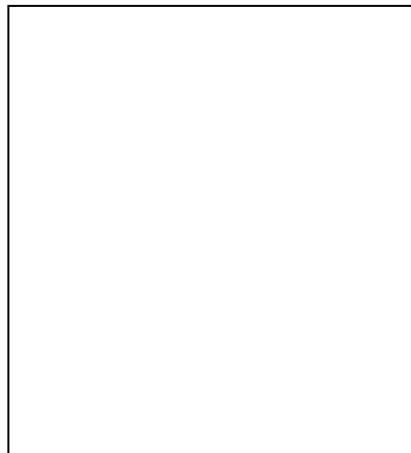
Titel: J.A Selander

Konstnär: Richard Brixel

Årtal: 2005

Placering: Mitt emot J.A Selanders gata 1.

Om konstverket: Skulpturen föreställer Johannes Anton Selander, en man som har spelat en viktig roll i Eskilstunas historia. Han var mellan åren 1920 och 1963 chefredaktör på Eskilstuna-Kuriren. Han var även en av Sveriges främsta nazistiska motståndare under andra världskriget och 1933 åtalades han för att ha förolämpat Adolf Hitler och Josef Stalin. Selander friades dock och fortsatte skriva fritt vad han ansåg i Eskilstuna-Kuriren. Tre gånger beslagtogs tidningen av myndigheterna men Selander backade inte.

Statyn och historien kring den är full av symbolik. Skulptören har i en intervju berättat om när skulpturen skulle transporteras till Eskilstuna från Italien där den tillverkades. Först exploderade ett däck på släpvagnen och sedan fick man punktering på ett bildäck. Detta hände precis innanför gränsen till Tyskland. Selander var fortfarande inte välkommen dit. Att konstverket skapades i Italien beror på att Selander älskade detta land.

Konstnären beskriver sin staty såhär: ”Johannes Anton Selander sitter med vänsterhanden lutad mot sin fåtölj från redaktionen, med högerarmen över vingen, det vill säga Eskilstuna-Kuriren. Det finns ett citat inskrivet i vingen för att understryka detta. Med pennan i högerhanden tittar han ut över Eskilstunaån, mot det som kan komma och det som kommer att komma ur hans penna i den tidning vars redaktion står bakom honom. Det är därför han har ryggen mot tidningen; han har tidningen i ryggen. Och han blickar samtidigt mot hemmet på Strandgatan.”

Fåtöljen symboliserar den läderfåtölj som J. A. Selander använde och lämnade efter sig på redaktionen. På baksidan övergår den i fören på ett skepp. Detta symboliserar färden över de stora vattnen. Fåtöljen är engelsk och kan också symbolisera de allierade.

Selanders bara fötter visar på hans omsorg om gräsrotterna, den lilla människan. Konstnären beskriver vidare att ”Tårnas vilda liv speglar Selanders temperament och känslor, med den kraftiga foten i marken för att markera hans styrka”. Den andra fotens stortå pekar uppåt, uppnosigt, och understryker att dess ägare vet vad han vill. Konstnärens tanke med den tydliga ryggraden var att visa att Selander inte hukade för överheten.

På manschettknapparna kan man läsa Selanders födelse- respektive dödsår och på stolsryggen kan man i knapparna hitta Eskilstuna-Kurirens bokstäver.

Ansiktet visar en ung Selander och huvudet är stort i förhållande till överkroppen för att lyfta fram hans intellektuella drag. Konstnären uppger att statyn är byggd för att stå i 2000 år om ingen medvetet förstör den.

Som kuriosa kan nämnas att skulpturen redan en timme efter sin invigning uppges ha skördat sitt första offer. Den spetsiga vingen slog hål i huvudet på någon som skulle luta sig fram och läsa inskriptionen på vingen.

Om konstnären: Richard Brixel föddes 1943 i Stockholm men bor nu på Brixelgården utanför Arboga. Han har studerat på Konstakademien och har även läst kurser i filosofi och konsthistoria vid Stockholms universitet. Han skapar i lera och gjuter sedan sina bronsskulpturer i Toscana i Italien. Ett av hans mest kända verk är det över racerföraren Ronny Petersson i Örebro.

Med sin konst vill Brixel uttrycka starka känslor, livets utveckling och resa i tid och rum. Genom sin konst vill han ge mod och styrka till sina medmänniskor. Han önskar att hans konst kan vara en del av det kitt som håller människorna samman.

8. KONSTNÄREN SOM SKAPAR MED ANSIKTET

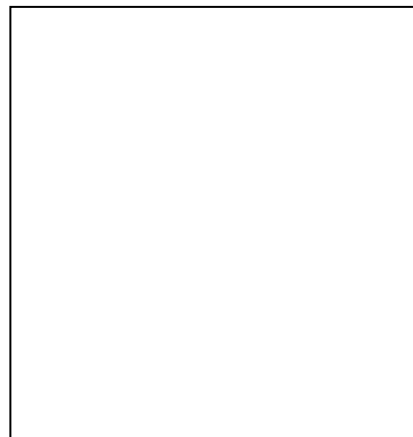
Titel: Profilen

Konstnär: Sivert Lindblom

Årtal: 2002

Placering: I rondellen vid Nybroplan.

Om konstverket: Denna fontänskulptur består av många delar. Mest framträdande är den drygt 20 meter höga obeliskan i konstverkets mitt. Den är byggd i tolv sektioner som vardera består av tre profiler av konstnärens eget ansikte. Tomrummen i profilerna är lika viktiga som profilerna själva. På obeliskens topp finns en strålkastare som förlänger den upp i himlen. Belysningen är en viktig del av konstverket, som upplevs olika i dagsljus och i mörker. Obeliskan ska precis som de tusenåriga originalen i Egypten symbolisera ”den nya kraften”. Runt omkring obeliskan står i guldfärgad text: ANNO TJUGOHUNDRATVÅ.

Vidare består konstverket av sex stycken två meter höga vattenfyllda urnor som står i en stor vattendamm. I dammen finns fyra mindre figurer i brons. De representerar viktiga delar av Eskilstunas historia. Mannen med korset i famnen är S:t Eskil som gav namn åt staden. Ångmaskinen påminner om Munktells mekaniska verkstad där ångmaskiner tillverkades. Det stora fartyget visar hur viktigt vattnet var som transportled för industristaden Eskilstuna. Städet och hammaren är symbolen för smedstaden som Eskilstuna kallas. En mängd stjärnor är utplacerade runt omkring, som om himlen möter jorden.

Innan statyn kom på plats hördes en del upprörda röster då det stod klart att en liknande obelisk, gjord av samma konstnär, redan fanns i Malmö. Arbetet med konstverket i Eskilstuna påbörjades i alla fall i november 1998 och det invigdes vid en ceremoni fredagen den 17 maj 2002. Namnet ”Profilen” fick statyn genom

en namntävling. Statyn är till stor del finansierad av en donation från Sparbanksstiftelsen Rekarne.

Om konstnären: Sivert Lindblom föddes 1931 i Eskilstuna. Mellan 1958 och 1963 studerade han på konsthögskolan i Stockholm för att sedan själv mellan 1991 och 1996 arbeta där som professor.

Många av Lindbloms verk är stora till formatet även om han också kan skapa för det lilla rummet. Arbetet med "Profilen" var inte första gången Lindblom skapade konst med hjälp av profiler. Han har tidigare bland annat smycket Västra skogens tunnelbanestation i Stockholm med stora svarta profiler av sitt eget ansikte. En av dessa profilsulpturer är 18 meter lång.

Lindblom har en teknisk bakgrund och den tillåter honom att göra relativt komplicerade arbeten. Obeliskan i konstverket "Profilen" väger 10 ton.

9. STATYN SOM FÖDDES UR ÄGGET

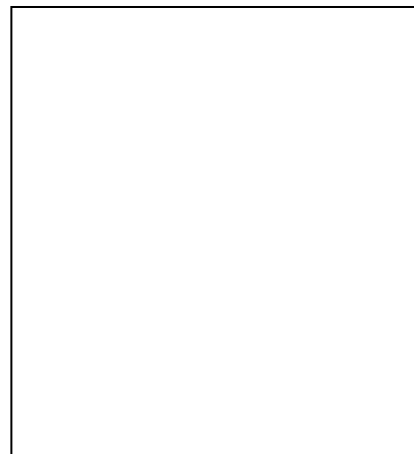
Titel: Vingspel II

Konstnär: Bo Englund

Årtal: 1990

Placering: Längs åkanten i Statsparken.

Om konstverket: "Vingspel II" är en skulptur i fem enheter framställda i brons och granit. Den bekostades av Vatten- och avloppsverket och uppfördes med anledning av dess 100-års jubileum. Konstnären har jobbat efter temat "genesis" som betyder "ursprung". Englund arbetar med organiska former som utgår från skapelseberättelsen. Skulpturens utgångspunkt är ursprunget, födelsen, ägget. Konstverket växer och handlar om livets vilja att manifesteras i olika former med vidgade krafter och en vilja att nå ut i världen. Konstnären har skrivit följande text som förklarar tanken bakom verket:

UR GENESIS ÄGG
STÄNDIGT
SOM ETT ROP
UR EVIGHETENS VITA RUM
LIVETS VINGAR
LYFTER
STIGER
MOT HORISONTENS LJUS

Englund presenterar flera av sina verk i boken "Delar och fragment av helheten". Titeln säger mycket om konstnärens sätt att arbeta.

Om konstnären: Bo Englund föddes 1929 i Munkfors i Värmland. Han var först journalist och keramiker, men är sedan 40 år skulptör. Han är bosatt i Strängnäs med sommarateljé på Gotland. Englund jobbar i många olika material och hans verk är framställda i brons, lera, trä, järn, stål och sten. År 1995 fick han Eskilstuna-Kurirens kulturstipendium med följande motivering: ”Bo Englunds skulpturer inbjuder till beröring. De har en klassisk resning, ett mjukt formspråk som förenar stillhet med spänning. Här finns rötter till en tusenårig kultur men ett tilltal som hör hemma i vår tid. Bo Englund arbetar i en humanistisk tradition när han söker uttryck för viljan till liv, varsamhet och växande.”

10. KONSTVERKET SOM SVÄVAR I SKYN

Titel: I Guds hand

Konstnär: Carl Milles

Årtal: 1954

Placering: I Stadsparken.

Om konstverket: Statyn som är framställd i brons restes till minne av Carl Edvard Johansson. C.E. Johansson, som i folkmun kallades Mått-Johansson, var uppfinnare och industriman och har spelat en viktig roll i Eskilstunas historia. Det var han som uppfann kombinationsmåttssatsen som kom att revolutionera industriproduktionen.

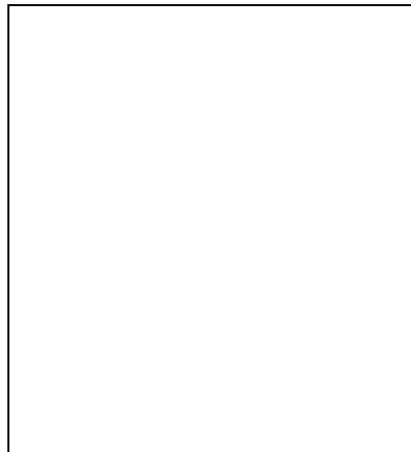
Skulpturen i Eskilstuna är inte den enda i sitt slag. Likadana statyer finns i Antwerpen, Tokyo, Melbourne, Indonesien, Detroit och på Millesgården i Stockholm. Eskilstuna har dock nummer 1 och det var för Eskilstuna som statyn gjordes. Carl Milles jobbade med konstverket i fyra år. Det kom till i Rom men göts i Köpenhamn.

Milles ville att statyn ska kunna ses som en siluett mot himmelen, varför det står på en hög pelare. Milles var intresserad av astronomi men funderade också mycket på Guds existens. Många av de skulpturer han skapade under sina senare år stod på höga pelare för att bli en del av himmelen. Dessa senare verk är också ofta stiliserade och i viss mån påverkade av klassisk grekisk stil.

En liten man balanserar i en stor hand och ser upp mot skyn. Han ser spänd, nästan rädd ut eller är det bara förvåning? Det ser ut som om han talar med någon. Kanske får han ett viktigt meddelande.

Det var genom nyskapande konstruktioner Milles lyckades få konstverket att nästan verka svävar fritt i luften.

Om konstnären: Carl Milles föddes 1875 i Knivsta i Uppsala län. Han hette egentligen Carl Emil Wilhelm Andersson, men då han var son till löjtnant Emil ”Mille” Andersson kom han att kallas Milles. Han studerade på Tekniska skolan i Stockholm och 1897 reste han till Paris för att studera astronomi. År 1905 gifte Milles sig med sin fru Olga som även hon var konstnär. Under 1920-talet arbetade han som professor på Kungliga Konsthögskolan i Stockholm. År 1931 flyttade

makarna Milles till USA där de bodde i tjugo år innan de bosatte sig i Rom. Somrarna spenderade de på Millesgården i Stockholm som Carl Milles sedan skänkte till svenska folket. Carl Milles dog 1955 och ligger begravd på Millesgården som idag är museum. Ett av Milles mest kända verk är Poseidon i Göteborg.

11. KONSTNÄREN SOM KLÄDDE UT SIG TILL KONSTNÄR

Titel: Smeder

Konstnär: Allan Ebeling

Årtal: 1959

Placering: I hörnet av Fristadstorget vid Rademachergatan.

Om konstverket: "Smeder" är framställd i gjutjärn och avtäcktes vid Eskilstuna stads 300-års jubileum 1959. Året innan hade Ebeling gjort en smed till en yrkesskola i Karlskrona. I samband med det blev han ombedd att göra ett förslag på en staty till Eskilstuna. Ebeling hade bara tre månader på sig att göra konstverket men tack vare att han skapat smeder förut klarade han att slutföra arbetet i tid.

Smederna är en tydlig symbol för smedstaden Eskilstuna. Hammaren och städet finns också med på Eskilstunas stadsvapen.

Två stora, starka män med valkiga händer arbetar med slägga, hammare och städ. Det är en smed och en "smehalva". De har bara överkroppar, skinnförkläden och trätofflor med järnbeslagna tåhättor. Smeden är satt och rund om magen och kal om hjässan. Han har breda axlar och svällande armmuskler. Smedhalvan är längre och har långa lemmar. Den äldre mannen håller en hammare lyft till slag mot släggan som smehalvan håller mot järnet på städet. Smehalvan håller släggan bakom ryggen som säkerhet och spänner ut magen med armarna hårt bakåtpressade. Ebeling hade sett smeder arbeta och var noggrann med att handgreppen skulle vara rätt. Han förstod att man skulle ifrågasätta varför smehalvan stod med släggan bakom ryggen och sa därför: "Och skriv inte att den här smehalvan inte kan sitt jobb för att han har släggan bakom ryggen. Han måste stå på det där sättet. Det har många gamla smeder sagt åt mig som tittade på medan jag jobbade med skulpturen".

På stenen som de båda smederna står på finns en inskription: Till järnets män vid Eskilstuna stads 300-års jubileum.

Om konstnären: Allan Ebeling föddes i USA, men då fadern dog flyttade familjen till Sverige och bosatte sig i Strängnäs. Allan provade en mängd olika yrken och jobbade bland annat inom reklambranschen. Han började sedan på Althins målarskola och därefter lärde han sig om keramik- och porslinstillverkning i Tyskland. Han var duktig på att arbeta med lera och fick anställning först vid Bo Fajans och sedan vid Uppsala-Ekeby. År 1930 bosatte sig

Ebeling och hans fru i Torshälla. Allan Ebeling har gjort en mängd skulpturer i Eskilstuna och Torshälla. Idag finns 23 av dem kvar. Dessutom har han utfört flera väggmålningar i hyreshus och i villor. Ebeling fick även äran att göra en staty vid Torshällas 650-års jubileum 1967. Han gjorde även statyn ”Tors bockar” som står i ån i Torshälla. Den statyn arbetade han med samtidigt som han gjorde smederna till Fristadstorget. Han tyckte nämligen att det blev ”så tjatigt med bockarna”.

I Torshälla finns idag Ebelingmuseet där många av Ebelings verk visas. Han gjorde skulpturer i många olika material med jobbade även med teckning, målning och keramik. Särskilt förtjust var han i att göra porträtt, både av sig själv och av sin familj.

Ebeling beskrivs som en färgstark och rolig man. Han ska bland annat ha sagt följande: "En gång kom en tant till kåken och jag ramlade på henne i farstun, slätrakad och fin. Är inte konstnär'n hemma undrade hon och man såg på henne att hon inte för ett ögonblick misstänkte att det var jag som var konstnären. Jo visst är han hemma, svarade jag. Ett ögonblick ska jag hämta ut honom. Så gick jag in och satte på mig ett enormt lösskäg, en enorm gammal trasig rock och en stor hatt. När jag kom reste sig tanten och neg. Hon var nöjd. För nu hade hon sett den riktige konstnär'n."

Allan Ebeling dog 1975.

12. HUNDARNA SOM VAKTADE POSTEN

Titel: Bulldoggar

Konstnär: Carl Fagerberg

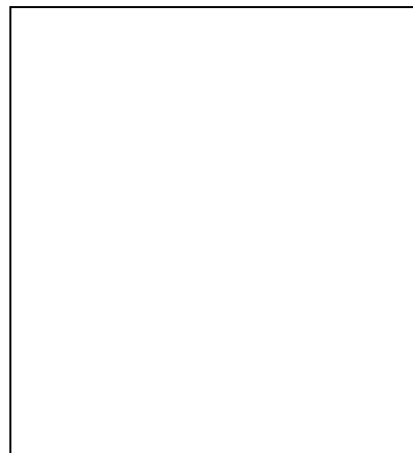
Årtal: 1916

Placering: På husfasaden till gamla Televerket och Posten, Fristadstorget 2

Om konstverket: De två bulldoggs-hudvudena som sitter på var sin sida om entrén till gamla telegrafhuset vid Fristadstorget kom till i samband med husets uppförande år 1915. Man är inte helt säker men tror att bulldoggarna är gjorda av Carl Fagerberg. Hundarna är gjorda i granit.

Varför har man valt att ha just hundar vid entrén? Är det för att bulldoggar är kända som bra vakthundar? Troligen beror det lika mycket på att hunden symboliserar guden Mercurius som i den romerska mytologin var gudarnas budbärare. Mercurius med sina bevingade sandaler hade sällskap av snabba hundar som var skickliga stigfinnare. Hundar var alltså en lämplig symbol för telegrafverket och posten. Att man valt just bulldoggar och inte en mer snabb och smidig hundras beror troligen på att bulldoggarnas fyrkantiga form passar väl med graniten och arkitekturen.

Man skulle kunna tro att de båda hundarna är varandras spegelbilder, men så är det inte. Kan du se skillnaden? Om man höjer blicken ser man att det finns

hundhuvuden även på fasaden vid tredje våningen. På husfasaden vid ingången finns också Televerkets symbol och Postens lur.

Om konstnären: Läs under konstverk nr 2.

13. GÅSEN SOM VANN NOVELLTÄVLINGEN

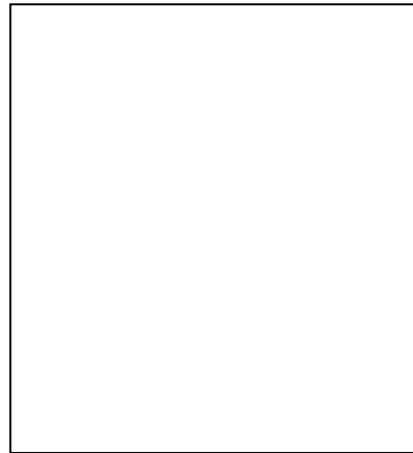
Titel: Gås

Konstnär: Knut-Erik Lindberg

Årtal: 1954

Placering: Rademachergatan 6.

Om konstverket: "Gås" är framställd i brons och står på en pelare. Gåsen är gjuten i flera exemplar och 1992 ställdes ett exemplar tillfälligt ut i trädgården vid Malmstens hus i Bergshamra i Solna. Malmstens hus var möbelarkitekten Carl Malmstens hem under större delen av hans liv. I den miljön, placerad direkt på marken i den parkliknade trädgården, omgiven av högt gräs, ser gåsen nästan levande ut. På sin pelare i stadsmiljö ser gåsen betydligt mer vilse och ensam ut.

Lindbergs gås inspirerade Eskilstuna-Kurirens kulturskribent Tita Nordlund-Hessler att skriva en novell. I novellen, som heter "Gåsens dotter", står gåsen staty utanför sjukhuset med en barnvante på näbben. Novellen var en av vinnarna i en riksomfattande novelltävling och de vinnande novellerna trycktes i bokform.

Om konstnären: Läs under konstverk nr 7.

14. STATYN SOM VAR FÖRST

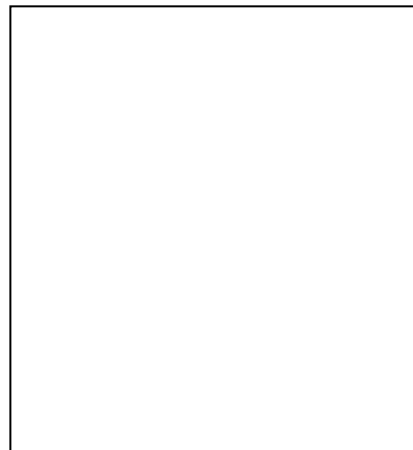
Titel: Kvinna med ymnighetshorn

Konstnär: Okänd

Årtal: 1895

Placering: På smörtorget vid Hamnparken.

Om konstverket: "Kvinna med ymnighetshorn" är en fontänskulptur i bronserat gjutjärn. Fontänen är gjuten vid Bolinders i Stockholm och skänktes till Eskilstunas Trädgårdssällskap av bryggeridirektör Herman Egnell. Statyn är Eskilstunas första offentliga konstverk.

Ett ymnighetshorn är ett ihåligt horn som innehåller rikedomar som till exempel mynt

eller frukt. Ymnighetshornet är således en symbol för rikedomar och överflöd. Det är därför som Sveriges riksbanks emblem består av två ymnighetshorn. Smörtorget heter så för att man på detta torg förut bedrev torghandel och det var här som Eskilstunaborna köpte sitt smör. En staty som symboliserar rikedom och överflöd passade alltså utmärkt på just den platsen.

15. STATYN SOM SLÄNGDES I ÅN

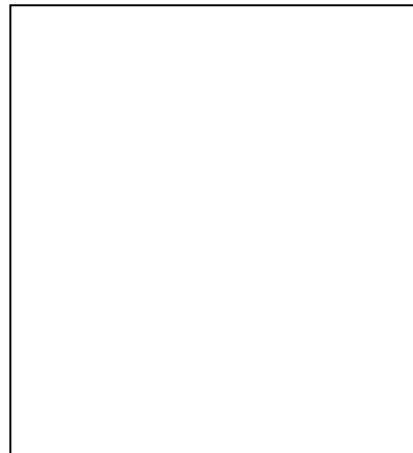
Titel: Dansen

Konstnär: Carl Eldh

Årtal: Skapad 1928, uppsatt 1953

Placering: I Hamnparken.

Om konstverket: "Dansen" är framställd i brons. Statyn i Eskilstuna är en kopia av originalet som finns i Stadshusträdgården i Stockholm. "Dansen" skapade tillsammans med statyn "Sången" som representeras av en manlig figur. Statyerna är varandras motsatser i bemärkelsen att mannen är sorgsen medan kvinna är sorglös. Statyerna mottogs mycket väl av konstkritiker och allmänheten. Kopior av "Sången" och "Dansen" finns också i Olofström.

Med fingertopparna lätt vilande mot låren och med de lätt böjda knäna kan man se flickans spänstiga dans. Hon vickar huvudet åt sidan och lever sig in i musiken. Man kan ändå undra om hon inte saknar sin manlige vän där hon ensam står och ser ut över ån.

Flickan har under sin tid vid åkanten i Eskilstuna tagit en kortare paus. En sommar i början på 1990-talet skruvade några ungdomar bort statyn från sin sockel och slängde den i ån. Lyftkran fick anskaffas för att få henne på plats igen.

Om konstnären: Carl Eldh föddes 1873 i Film i Uppland. Han växte upp under fattiga förhållanden och kom sedan att beskrivas som arbetarrörelsens främste skulptör. Carls far var smed och det påverkade sannolikt Carl i sitt yrkesval. När han var 19 år började han studera vid konstfack i Stockholm och några år senare hade han samlat in tillräckligt mycket pengar för att ha råd att åka till Paris och fortsätta sina studier. Målet var att bli skulptör. Han lyckades mycket bra och fick en guldmedalj för två av sina verk. Hans första skulpturer var mycket mjuka till formen och föreställde ofta nakna, slanka, unga kroppar. Han följde det rådande franska idealet och hans formspråk var mycket elegant. Ett tydligt exempel på detta är statyn "Ungdom" från 1911 som ställdes upp i Parken Zoo i Eskilstuna 1958. Med tiden blev hans stil mer kraftfull och realistisk.

Carl Eldh har gjort många porträtt av sin tids kulturpersonligheter som till exempel Strindberg och Fröding. Han har även gjort porträtt av kungligheter och politiker. Carl Eldh var tillsammans med Carl Milles den mest anlitade skulptören i Sverige under första delen av 1900-talet.

År 1919 flyttade Carl Eldh till sitt nya hem med tillhörande ateljé i Bellevueparken i norra Stockholm. Där bodde och arbetade han i över trettio år. Carl Eldh dog 1954. Nio år senare blev hans ateljé museum.

16. BÅTEN SOM KOM LASTAD

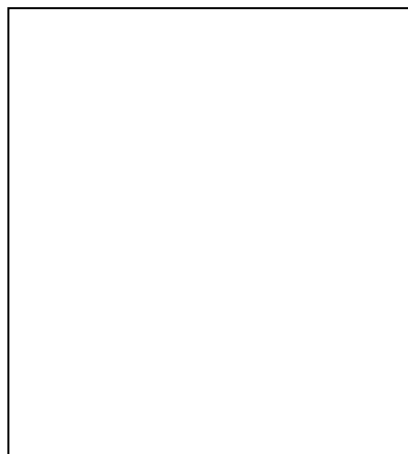
Titel: Sankt Eskil

Konstnär: Sven Lundqvist

Årtal: 1964

Placering: I Fors kyrkopark.

Om konstverket: "Sankt Eskil" i brons bekostades av Rekarne Sparbank vid bankens hundraårsjubileum. Statyn visar hur Sankt Eskil anländer i sin båt för att kristna hedningarna i Tuna. Detta skedde någon gång på 1000-talet. Eskil bodde längs Eskilstunaåns strand och fick verka fritt tills han omkring 1080 stenades till döds då han ville stoppa en offerfest i Strängnäs. Till Eskils minne uppfördes en kyrka på platsen där Slottsskolan ligger idag. Det var Sankt Eskils som fick Tuna att bli Eskilstuna.

Om konstnären: Sven Gustav Lundqvist föddes 1918 i Storvik. Han studerade vid konstakademien i Stockholm för att senare göra studieresor till Italien och Frankrike. Om sin konst har konstnären själv sagt: "Jag vill berätta saker i mina skulpturer, jag tycker det finns skäl att göra det i installationernas tid."

17. JÄGAREN SOM BLEV DJURKONSERVATOR SOM BLEV KONSTNÄR

Titel: Lodjur

Konstnär: Jussi Mäntynen

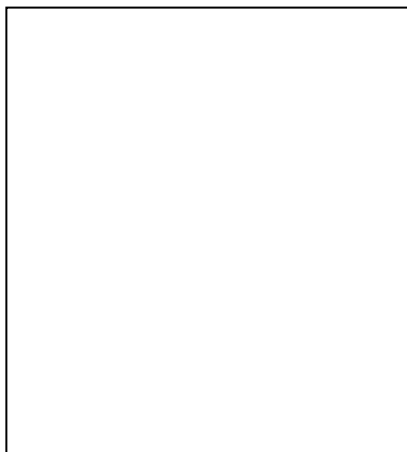
Årtal: 1954

Placering: Utanför entrén till S:t Eskils gymnasium, Nygatan 5

Om konstverket: Ett av Jussi Mäntynens favoritdjur var just lodjuret. Här har han återgett det smidiga djuret balanseras på en liten sten. Katten skjuter rygg och varnar sin omgivning att han är beredd på strid. Öronen står upp och han lyssnar noga.

Statyn är framställd i brons och skänktes 1954 av Maggi och Sixten Rosenqvist. De hade många konstverk i sin ägo som de 1984 gav till Eskilstunas konstmuseum.

I Eskilstuna finns ytterligare ett konstverk av Mäntynen som föreställer lodjur. Detta

konstverk i granit heter "Modersstolthet" eller "Lodjur med unge" och finns vid Rinmansskolans huvudentré på Västermarksgatan 42.

Om konstnären: Jussi Mäntynen hette egentligen Johan Richard Mäntynen. Han var till en början en jägare som ansåg att det var slöseri att slänga skjutna djur. Han blev därför djurkonservator. År 1902 till 1905 studerade han vid Finlands konstförenings ritkola och under tio år var han sedan lärling hos en skulptör. Han fortsatte samtidigt sitt jobb som konservator och han utvecklade sättet konservatorerna kom att arbeta på. Tidigare hade man bara stoppat upp djuren med halm utan att lägga någon vikt vid att få dem att se levande ut. Mäntynen fäste sig vid de anatomiska detaljerna och presenterade djuren i sin naturliga biotop. Särskilt väl lyckades han vid uppstoppning av vargar och lodjur. År 1939 lämnade Mäntynen museet för att komma till Stockholm och jobba med sina skulpturer. Hans djurintresse lyser starkt igenom hans verk som är gjorda i brons, granit och trä. Jussi Mäntynen dog 1978.

Källförteckning

Arbetets ära och glädje

Krumins Engstedt, D (1995) *Konsten omkring oss*. Eskilstuna: Eskilstuna museer.
Silfverstolpe, G (1978) *Konst på stan*. Eskilstuna: Kulturförvaltningen i Eskilstuna.

Ingen titel (Reliefer på sparbankshuset)

Karlsson, Gunilla (2005, 20 juni) Eskilstunas egen katedral. *Eskilstuna-Kuriren*. Hämtad 30 oktober, 2007 från <http://www.ekuriren.se/>
Krumins Engstedt, D (1995) *Konsten omkring oss*. Eskilstuna: Eskilstuna museer.
Silfverstolpe, G (1978) *Konst på stan*. Eskilstuna: Kulturförvaltningen i Eskilstuna.

Torgmadam

Folksam Kundservice, Telefonsamtal 2207-11-18.
Hannäs, Matilda. Telefonsamtal 2007-11-18.
Hannäs, Rune. Brevkorrespondans 2007-12-03.
Hannäs, Rune. *Rune Hannäs Stockholm* URL: <http://bildkonst.se/om.htm> (2007-10-18)

Text och Tecken

Amundin, Bengt. *Bengt Amundin Skulptör* URL: <http://www.amundin.se/bengt/> (2007-10-10)
Risberg Stameus, Angelica. (2005, 26 juni) Amundin skapade ett ärr från urtiden.
Svenska Dagbladet. Hämtad 10 oktober, 2007 från <http://www.svd.se/>
Silfverstolpe, G (1978) *Konst på stan*. Eskilstuna: Kulturförvaltningen i Eskilstuna.

Helios

Krumins Engstedt, D (1995) *Konsten omkring oss*. Eskilstuna: Eskilstuna Museer.
Silfverstolpe, G (1978) *Konst på stan*. Eskilstuna: Kulturförvaltningen i Eskilstuna.
Wiberg, Stellan (2003) *Knut-Erik Lindberg*. Eskilstuna: Eskilstuna Museer.

J.A Selander

Uhlman, Patrik. (2005, 15 november) Ett konstverk fyllt av symbolik. *Eskilstuna-Kuriren*.
Hämtad 10 oktober, 2007 från <http://www.ekuriren.se/>
Brixel, Richard. *Brixel's Sculpture* URL: <http://www.brixel.com/> (2007-10-18)
Janson, Brittmari och Håkan (2007, 3 november) *Ringsegården Konst och Café*
URL: <http://www.ringsegarden.se/> (2007-10-18)

Profilen

Frostberg, Ingar. (2002, 16 mars) Snart ska obeliskerna äntligen vara på plats. *Eskilstuna Kuriren*. Hämtad 30 oktober, 2007 från <http://www.ekuriren.se/>
Eskilstuna kommun, *Profilen, konstverket på Nybroplan* URL: <http://eskilstuna.se/>
(2007-10-30)
Solna stad. *Västra skogen*. URL: <http://www.solna.se/> (2007-11-18)

Vingspel II

Englund, Bo (1994) *Mot sol och måne*. Strängnäs: Bo Englund med bidrag från Längmanska Kulturfonden
Englund, Bo (1994) *Delar och fragment av helheten*. Strängnäs: Bo Englund
Englund, Bo. *Bo Englund, skulptör* URL: <http://www.boenglund.se/> 2007-10-30)

I Guds hand

Millesgården, *Carl Milles* URL: <http://www.millesgarden.se/> (2007-10-31)

Åström, Harald (2004, 19 mars) Svenska uppfinnare i närbild. *Eskilstuna-Kuriren*. Hämtad 3 december 2007 från <http://www.ekuriren.se/>

Smeder

Hjertzell, Per (2004) *Allan Ebeling*. Eskilstuna: Föreningen Ebelingsmuseets Vänner

Krumins Engstedt, D (1995) *Konsten omkring oss*. Eskilstuna: Eskilstuna museer.

Silfverstolpe, G (1978) *Konst på stan*. Eskilstuna: Kulturförvaltningen i Eskilstuna.

Bulldoggar

Frost, Ulla. (2002, 17 februari) Telegrafstationen. *Eskilstuna-Kuriren*. Hämtad 1 november 2007 från <http://www.ekuriren.se/>

Krumins Engstedt, D (1995) *Konsten omkring oss*. Eskilstuna: Eskilstuna museer.

Silfverstolpe, G (1978) *Konst på stan*. Eskilstuna: Kulturförvaltningen i Eskilstuna.

Gås

Krumins Engstedt, D (1995) *Konsten omkring oss*. Eskilstuna: Eskilstuna Museer.

Nordlund, Tita. Samtal på Eskilstuna-Kuriren 2007-12-19.

Silfverstolpe, G (1978) *Konst på stan*. Eskilstuna: Kulturförvaltningen i Eskilstuna.

Wiberg, Stellan (2003) *Knut-Erik Lindberg*. Eskilstuna: Eskilstuna Museer.

Wiberg, Stellan. Telefonsamtal 2007-11-09.

Kvinna med ymnighetshorn

Krumins Engstedt, D (1995) *Konsten omkring oss*. Eskilstuna: Eskilstuna museer.

Silfverstolpe, G (1978) *Konst på stan*. Eskilstuna: Kulturförvaltningen i Eskilstuna.

Dansen

Carl Eldhs Ateljémuseum. *Carl Eldh*. URL: <http://www.eldhsateljje.se/> (2007-11-05)

Olofström kommun. *Presentation av Carl Eldhs statyer*. URL: <http://www.olofstrom.se/> (2007-10-05)

Sankt Eskils

Galleri Cupido. *Sven Lundqvist*. URL: <http://gallericupido.se/> (2007-11-05)

Krumins Engstedt, D (1995) *Konsten omkring oss*. Eskilstuna: Eskilstuna museer.

Svenska Kyrkan. *Sankt Eskil*. URL: <http://www.svenskakyrkan.se/> (2007-12-19)

Lodjur

Eskilstuna.se. *Kulturarv fotoblankett 30(3)*. URL: <http://kulturarv.eskilstuna.se/> (2007-11-05)

Helsingfors universitet, Naturhistoriska centralmuseet. *Konserveringens historia*. (2007-11-05)

Krumins Engstedt, D (1995) *Konsten omkring oss*. Eskilstuna: Eskilstuna museer.

Nationalencyklopedins Internettjänst, Mäntynen, Jussi. URL: <http://www.ne.se/> (2007-11-05)

Silfverstolpe, G (1978) *Konst på stan*. Eskilstuna: Kulturförvaltningen i Eskilstuna.